

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Kristýna Pinkasová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Uspokojování sociálně-kulturních potřeb u seniorů v domovech pro seniory

Bakalářská práce

2022

Kristýna Pinkasová

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kristýna Pinkasová**
Osobní číslo: **Z18164**
Studijní program: **B5341 Ošetřovatelství**
Studijní obor: **Všeobecná sestra**
Téma práce: **Uspokojování sociálně-kulturních potřeb seniorů v domovech pro seniory**
Téma práce anglicky: **Satisfying of socially cultural needs of retirees in a retirement home**
Zadávací katedra: **Katedra ošetřovatelství**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešení problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace průzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012. 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.
HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha: Grada, 2013. 100 s. ISBN 978-80-247-4697-5.
HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. 192 s. ISBN 978-80-247-4139-0.
MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových zařízeních sociálních služeb*. 2. vyd. Praha: Grada, 2020. 304 s. ISBN 978-80-271-2030-7.
ŠAMÁNKOVÁ, Marie. *Lidské potřeby ve zdraví a nemoci: aplikované v ošetrovatelském procesu*. Praha: Grada, 2011. 136 s. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3223-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Hana Ochtinská, Ph.D.**
Katedra ošetrovatelství
Oponent bakalářské práce: **Mgr. Klára Václavíková, Ph.D.**
Katedra ošetrovatelství
Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **5. května 2022**

L.S.

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

Mgr. et Mgr. Michal Kopecký v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 14. března 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Uspokojování sociálně-kulturních potřeb u seniorů v domovech pro seniory jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 07. 2022

Kristýna Pinkasová v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych zde vyjádřit vřelé poděkování Mgr. Haně Ochtinské, Ph.D. za metodické vedení bakalářské práce, poskytnutí cenných rad a za podporu a čas, který mi věnovala. Také bych dále chtěla poděkovat respondentům, kteří mi vstřícně vyplňovali dotazníky. V neposlední řadě bych ráda vyjádřila vřelé díky své rodině, přátelům a kolegům, za podporu během studia.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá tématem uspokojování sociálně-kulturních potřeb u seniorů v domovech pro seniory. Práce je složena ze dvou částí. V teoretické části je charakterizováno stáří a stárnutí, potřeby spojené se stářím, sociální péče a služby se zaměřením na seniory. Průzkumná část je založena na průzkumném šetření, realizovaném prostřednictvím dotazníku, který je zaměřený na oblast sociálně kulturních potřeb. Odpovědi na otázky z dotazníku nám poskytnou informace o spokojenosti seniorů s uspokojováním potřeb v domově pro seniory. Praktická část obsahuje výsledky průzkumu, díky kterým bylo zjištěno, že v zařízení, ve kterém probíhalo šetření dochází k příznivému uspokojování sociálně-kulturních potřeb.

KLÍČOVÁ SLOVA

potřeby ve stáří, sociální služby, stáří, uspokojování potřeb, volný čas seniorů

TITLE

needs of socio-cultural needs of retirees in a retirement home Satisfying of

ANNOTATION

The main topic of this bachelor thesis is satisfaction of social and culture needs of residents living in home for the elderly. Thesis consists of two parts. In the theoretical part there are several definitions explained. Old age, senescence, needs connected with old age, social care and services focused on seniors. Practical part of following thesis is based on research made by questionnaire. This questionnaire provides information about the senior's satisfaction of their needs in the home for the elderly.

KEYWORDS

Satisfaction of needs, home for the elderly, old age, old-age needs, social needs, senior leisure time

OBSAH

Úvod.....	11
Cíle práce	13
I Teoretická část	14
1 Charakteristika stárnutí a stáří	14
1.1 Projevy stáří	14
1.1.1 Tělesné projevy	15
1.1.2 Psychické změny.....	16
1.1.3 Sociální změny.....	16
2 Potřeby seniorů	20
2.1 Potřeby pohledem vybraných autorů	20
2.1.1 Murrayova teorie psychogenních potřeb	20
2.1.2 Dům životních potřeb dle Heleny Chloubové	21
2.1.3 Potřeby dle Marie Vágnerové	21
2.1.4 Maslowova hierarchie potřeb.....	22
3 Sociální péče a služby se zaměřením na seniory	25
3.1 Příspěvek na péči.....	25
3.2 Sociální služby	25
3.2.1 Sociální poradenství.....	26
3.2.2 Služby sociální péče.....	26
3.2.3 Služby sociální prevence	27
4 Volný čas seniorů.....	29
4.1 Aktivní senior.....	29
4.2 Aktivizační programy.....	30
4.3 Aktivizační techniky	30
II Průzkumná část	32
5 Průzkumné otázky:	32

5.1 Metodika práce.....	32
6. Prezentace výsledků.....	35
8. Závěr	63
9. Použitá literatura	64
10. Přílohy.....	68

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Graf č. 1 - Pohlaví

Graf č. 2 - Věk

Graf č. 3 - Spokojenost s ubytováním

Graf č. 4 - Sdílení pokoje

Graf č. 5 - Délka pobytu v zařízení

Graf č. 6 - Adaptace na pobyt

Graf č. 7 - Pomoc při adaptaci

Graf č. 8 - Spokojenost se zařízením a prostředím

Graf č. 9 – Spokojenost se zajištěním

Graf č. 10 – Spokojenost s poskytováním ošetrovatelské péče

Graf č. 11 – Spokojenost se stravováním

Graf č. 12 – Spokojenost s praním prádla

Graf č. 13 – Spokojenost s úklidem pokoje

Graf č. 14 – Nadřazenost potřeb

Graf č. 15 – Možnost setkání s rodinou

Graf č. 16 – Dostatečný prostor pro návštěvy

Graf č. 17 – Využívání aktivit v domově pro seniory

Graf č. 18 – Spokojenost s aktivitami

Graf č. 19 – Volnočasové aktivity

Tabulka č. 1 - Kontingenční tabulka otázek č. 1 a č. 2

Tabulka č. 2 - Kontingenční tabulka otázek č. 1, č. 2 a č. 17

Tabulka č. 2 - Kontingenční tabulka otázek č. 1, č. 2 a č. 19

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
POBAV	Pojmenování obrázků a jejich pojmenování
ÚPČR	Úřad práce České republiky
WHO	Světová zdravotnická organizace

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je uspokojování sociálně-kulturních potřeb u seniorů v domovech pro seniory. Významným rysem 21. století je stárnutí populace, které probíhá celosvětově. Tento sociální fenomén se promítá do všech oblastí společenského života. Narůstající počet seniorů má za následek, že se stávají velkou sociální skupinou. Mění se věková struktura obyvatelstva. Zvyšuje se podíl starších osob nad 60 let a markantně klesá podíl osob mladších 15 let. Prognózy o budoucím vývoji počtu seniorů mluví jasně. Společnost půjde demograficky kupředu (Dvořáčková, Holčerová, 2013, s. 54).

Ve 3. tisíciletí se zlepšuje dostupnost zdravotní péče a životní podmínky. Tyto skutečnosti mají za následek, že se prodlužuje délka lidského života (Vostrý, Veteška, 2021, s. 9).

Se seniory je spojen proces stárnutí, je to přirozený proces každého živého organismu. Je doprovázený strukturálními a fyziologickými změnami organismu, se kterými dále klesají výkonnost a schopnosti jedince (Dvořáčková, Hrozenská, 2013, s. 12).

Všechny tyto multisystémové změny probíhají individuálně, proto každý stárne jinak. Tento proces je ovlivněn mnoha faktory (Bartlová, Poděbradská, Pszczolková, 2020, s. 7).

Kvalita života seniorů je ovlivněna mírou naplňování potřeb. Rozsah uspokojení či neuspokojení poté ovlivňuje jedince jak po fyzické, tak i po psychické stránce (Příbyl, 2015, s. 31).

S přicházejícím stářím a úbytkem sil úzce souvisí snížená soběstačnost či nesoběstačnost. Senior se tak může ocitnout v situaci, kdy musí využít nějakou ze sociálních služeb. Jedním z mnoha řešení může být umístění seniora do domova pro seniory (Malíková, 2020, s. 87).

V domovech pro seniory si zaměstnanci uvědomují důležitost naplňování lidských potřeb. Dvořáčková a Hrozenská ve své knize odkazují na výzkum Kaufmanové, která zjistila, že pro seniory jsou nejdůležitějšími potřeby fyziologické, potřeba bezpečí a sociální potřeby. Kaufmanová se domnívá se, že senioři zdůrazňují ty potřeby, u kterých cítí, že jejich naplnění je u nich v ohrožení (Dvořáčková, Hrozenská, 2013, s. 398).

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, část teoretickou a průzkumnou. V teoretické části je podrobně popsán proces stárnutí a stáří, projevy stáří, potřeby seniorů, sociální služby určené pro seniory a obvyklé nakládání s volným časem seniorů. Dále je v této kapitole popsáno, jak se člověk ve stáří mění po psychické, somatické a sociální stránce. V práci jsou dále uvedeny

příklady sociálních služeb, jež jsou seniorům poskytnuty dle zákona č 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách.

CÍLE PRÁCE

Cíle teoretické části

1. Vymezit pojem stárnutí a stáří.
2. Popsat potřeby seniorů.
3. Zmapovat oblast sociální péče a služby se zaměřením na seniory.
4. Definovat pojem volný čas seniorů.

Cíle průzkumné části práce

Hlavní cíl:

Zhodnotit, jak jsou senioři spokojeni s uspokojením sociálně-kulturních potřeb.

Dílčí cíle pro průzkumnou část:

1. Zjistit míru uspokojení v oblasti sociálních potřeb u seniorů v domově pro seniory.
2. Zjistit míru uspokojení v oblasti kulturních potřeb u seniorů v domově pro seniory.

I TEORETICKÁ ČÁST

Život všech lidí probíhá od narození do smrti v určitých vývojových obdobích. Každé období má svá specifika, která ovlivňují způsob, délku a kvalitu lidského života. My se těmto zákonitostem musíme podřizovat a brát je v potaz. Každá vývojová etapa má své pro a proti. To platí i pro vývojovou etapu stáří a stárnutí (Malíková. 2020, s. 13).

Staří lidé potřebují v životě utišit veškeré své potřeby obdobně jako každý jiný člověk, avšak ve stáří jsou již velmi často odkázáni na podporu a pomoc od svého okolí. Pomoc vždy není spojena jen s vysokým věkem. Je spojena se snižováním funkčních schopností a soběstačností v každodenních potřebách seniora (Hrozenská a Dvořáčková, 2013, s. 119).

1 CHARAKTERISTIKA STÁRNUTÍ A STÁŘÍ

Haškovcová ve své knize uvádí definici zdraví dle WHO. „*Stařecký věk neboli senescence je obdobím života, kdy se poškození fyzických či psychických sil stává manifestní při srovnání s předešlými životními obdobími.*“ (Haškovcová, 2012, s. 20).

Malíková ve své literatuře uvádí členění dle Mühlpachra, které se v současnosti používá. Je rozděleno do třech skupin. Těmi jsou: **mladší senioři 65-74 let**, pro které je charakteristické, že odcházejí do důchodu, věnují se aktivitám, které mají rádi nebo si užívají volného času. Další skupinou jsou **starší senioři 75-84 let**. U této skupiny již mnohdy dochází k poklesu fyzických a funkčních sil. Často se objevuje i netypický průběh nemoci. Poslední skupinou tohoto členění jsou **senioři ve věku 85 let a více**. Tito senioři se velmi často potýkají s problémem v oblasti nesoběstačnosti a nezabezpečení (Malíková 2020, s. 14).

Stáří je obvykle spojováno s obavami. Lidé očekávají problémy, ztrátu soběstačnosti, snížení kognitivních funkcí, omezení kontaktů a okolního prostředí, ztrácejí možnost seberealizace. Bojí se ztráty lidské důstojnosti, respektu a soběstačnosti. Dle Pacovského rozlišujeme dva typy stárnutí. Prvním typem stárnutí je **fyzilogické stárnutí**, které je součástí běžného života jedince, jde o zákonitou dobu ontogeneze. Dalším typem stárnutí je **patologické stárnutí**, které má různé způsoby projevu. Jsou jimi například předčasné stárnutí a nepoměr mezi kalendářním věkem a funkčním věkem, kdy kalendářní věk je nižší než věk funkční. Patologické stárnutí se mnohdy projevuje sníženou soběstačností (Malíková 2020, s. 14).

1.1 Projevy stáří

Probíhají individuálně. Každý jedinec má určité dispozice na to, jak bude reagovat na situace ve svém životě. Záleží na genetických předpokladech, životních zkušenostech a životním

prostředí, ve kterém žije. Projevy stáří se objevují v rovině tělesné, psychické, i sociální. Jsou to propojené systémy (Dvořáčková, 2012, s. 22).

1.1.1 Tělesné projevy

Dochází k tzv. fenotypu stáří. To jsou projevy, jimiž se senioři liší od mladých lidí. Dle Kalvacha dochází s rostoucím věkem k snižování výšky a obvykle k nárůstu hmotnosti. Se stářím je spojena také změna postoje, chůze a dochází k úbytku svalové síly a hmoty. Dochází k úpadku smyslového vnímání. Zrakové ústrojí má problém s akomodací, sluchové ústrojí s ostrostí pro vysoké tóny a čich s chutí také markantně klesají. Všechny tyto funkční a morfologické změny mají velký vliv na chování a vzhled jedince. Senior může začít být zaměřený, nedůvěřivý a nejistý. Začíná se více pozorovat. S tímto vším úzce souvisí i změna psychické stránky (Dvořáčková, 2012, s. 22).

V kardiovaskulárním systému dochází ke snižování elasticity cév a usazování aterosklerotických plátů, což má za následek snížení lumenu cév a hypertenzi. Srdce již nestíhá přepumpovat všechnu krev a selhává. Krev se městná v krevním oběhu a způsobuje další zdravotní komplikace. Respirační systém je postižen sníženou plicní funkcí. Jedinec se zadýchává, a proto mu všechno trvá déle. Nařikají, že nemůžou popadnout dech. Dále je snížena čistící schopnost řasinkového plicního epitelu, což má za následek, že se v plicích častěji usazují bakterie, které mají za následek záněty dýchacích cest (Malíková, 2020, s. 46).

Kvalita pohybového systému se též snižuje. Lidé ve stáří často trpí osteoporózou. Kostí řídnu, ztrácejí svou pružnost a pevnost. Jsou křehké a snadno se lámou. Klouby bývají postiženy artrózou. Pohyb v kloubu je poté doprovázen bolestí, což má za následek, že jedinec se méně hýbe nebo vyhledává úlevovou polohu proto, aby se mohl pohybovat dále. Pozorujeme i úbytek svalové hmoty, který je podmíněný genetikou, mírou nervového a cévního zásobení, příjmem potravy a mírou tělesné aktivity (Koukolík, 2014, s. 153).

V gastrointestinálním traktu k velkým změnám nedochází. Dochází k opotřebení nebo ztrátě chrupu, tvoří se méně trávicích enzymů a snižuje se břišní peristaltika, která je mnohdy doprovázena zácpou. Sníženou tvorbou slin a poškozeným chrupem se zhoršuje tvorba sousta a dochází k ovlivňování tvorby potravy. Je zpomalená absorpce vitamínů, minerálních látek, živin, léků vlivem sníženého resorpčního povrchu na tenkém střevě. Snižuje se pocit hladu, který neodpovídá potřebám organismu, snižuje se chuť k jídlu (Petřek, 2019, s. 647).

Na kožním systému můžeme pozorovat, že vlivem sníženého množství vody v těle dochází k vysoušení, svraštění a snížení kožní elasticity, objevují se typické stařecké skvrny. Je snížena

činnost vlasové pokožky, čímž dochází k řídnutí, vypadávání a šednutí vlasů. Vlivem sníženého metabolického procesu dochází také ke zpomalení růstu nehtů. Nehty mají také vyšší lomivost (Malíková, 2020, s. 46).

Ve vyšším věku klesá funkce vylučovacího systému. Snižuje se funkční počet glomerulů, glomerulární filtrace a průtok krve ledvinami. Hůře se koncentruje a zředuje moč. Ledviny tvoří a vylučují méně moči. Močový měchýř snižuje svou kapacitu a poddajnost. U močové trubice se snižuje svěrací síla sfinkterů. U mnoha seniorů tak dochází k inkontinenci. U mužů může být způsobena zvětšenou předstojnou žlázou a u žen povoleným svalstvem pánevního dna. Močový měchýř není schopen se kompletně vyprázdnit. Po mikci mnohdy zůstává velké množství reziduální moči v močovém měchýři, proto seniori chodí močit i v noci. Tyto komplikace mají často za následek urosepsi, která bývá ve vysokém věku častou příčinou smrti (Petřek, 2019, s. 647).

Sexuální život je ve vyšším věku velice individuální. U některých seniorů přetrvává. U mužů dochází pomalu k degenerativním změnám pohlavních žláz. Varlata jsou stále schopná tvořit spermie, ale snižuje se jejich množství. U žen jsou tyto změny výraznější a objevují se po klimakteriu. Upadá sekrece pohlavních hormonů, snižuje se přirozená zvlhčující sekrece pochvy a redukuje se mléčná žláza (Dvořáčková, 2012, s. 179).

1.1.2 Psychické změny

Psychická involuce je často spjata se změnou osobnosti. U seniorů často dochází k tomu, že se do popředí dostávají jejich negativní vlastnosti osobnosti a rysy. Snižuje se adaptace na nové prostředí (Dvořáčková, 2012, s. 27).

Dvořáčková ve své literatuře odkazuje na obraz psychiky seniorů dle Jedličky, který ho rozděluje takto. Jsou jimi **psychické změny sestupné povahy**, kterými jsou například pokles odvahy, kuráže, životaschopnosti, zpomalení psychomotorického tempa, snížení kognitivních funkcí nebo snížení schopnosti navázat nové vztahy. Dalšími změnami **jsou změny vzestupné povahy**, jejichž zástupci jsou například zvýšená trpělivost, vytrvalost nebo vzájemná tolerance. Posledními změnami jsou tzv. **neměnné psychické funkce**, pod nimi si můžeme představit jazykové dovednosti, intelekt či slovní zásobu (Dvořáčková, 2012, s. 24).

1.1.3 Sociální změny

Tato podkapitola pojednává o tom, jak stáří ovlivňuje sociální život seniora. Stáří může člověka ovlivnit negativně i pozitivně. Sociální změny ve stáří jsou spojeny s odchodem do starobního důchodu a mění se i sociální role člověka. Odchod do starobního důchodu je spojen

s ochuzením sociálních vztahů, neboť často dochází ke snížení počtu přátel a známých z práce. Seniora toto sociální ochuzení může velmi ovlivnit. Jsou případy, kdy se jedinci izolují od společenského dění. Snižují si požadavky na sociální orientaci a společenské chování. Toto chování poté může mít za následek sociální úpadek či stagnaci (Koukolík, 2014, s. 586).

Začátek penzionování a odchod seniora do starobního důchodu je významným sociálním milníkem v jeho životě. Dochází k oné změně sociální role. Mohou mít pocit, a náročně se s ním vyrovnávat, že jako penzisté, již nejsou součástí pracovního kolektivu, který si léta budovali, že je nahradí někdo jiný a oni budou odstavení na druhou kolej. Kdysi pracující člověk, který dříve vytvářel pro lidstvo a celý stát určité hodnoty, jimiž jsou například finanční zabezpečení rodiny, pomoc druhým, dobře odvedená práce, docházení na preventivní prohlídky, odvádění daní a další nespočet těchto hodnot. Nyní ve starobním důchodu čerpá peníze ze státní pokladny. Starobní senioři často bývají považováni za sociální minoritu. Snižuje se jim jejich sociální prestiž a autorita. Společnost je často považuje za nevýznamnou, neproduktivní a neužitečnou skupinu, která je ekonomicky závislá na společnosti a má omezenou možnost do jejího chodu vstupovat. To má za následek, že jsou parciálně eliminováni a společnost je vylučuje z účasti na společenském dění. Starý člověk tak symbolicky opouští společenský prostor a uzavírá se sám do sebe, uchyluje se do svého soukromí a jejich soukromá role se začíná soustředit na rodinu. Všechny tyto proměny jsou spojené se změnou role, postoje a hodnot (Příbyl, 2015, s. 12-13).

Mezi seniory jsou ale i jedinci, kteří se na odchod do starobního důchodu těší. Pro některé jedince je odchod do starobního důchodu vysvobozením z těžké dřiny. V aktivním životě to bylo doposud tak, že volný čas se řídil prací. Teď si svůj čas musí organizovat sami. Vymyslet si nějakou činnost, zaměstnat se. Chystají se na různé aktivity, na které dosud neměli čas. Plánují, že budou pracovat na zahrádce, zrekonstruují dům, budou se věnovat vnoučatům nebo cestovat. Očekávají nový život. Senioři mají velkou zásobu životních zkušeností, mají nadhled nad společenským děním. Avšak mnoho seniorů nedokáže využít všechnen svůj volný čas, a tak se můžou začít nudit, být mrzutí, nespokojení nebo přemýšlet o smyslu života. Se stářím je spojen i vyšší výskyt onemocnění, která můžou ubírat na výkonu běžných každodenních aktivit. Senioři se tak mohou stát nesoběstačnými a potřebují pomoc od svého okolí. Využívají různé kompenzační pomůcky, jako jsou hole, berle nebo chodítka aj. Ale nejsou všichni senioři závislí na pomoci od druhých. Je spousta seniorů, kteří žijí dlouhým aktivním životem. Zvládají běžné denní aktivity, starají se o domácnost a věnují se svým zájmům (Sak a Kolesárová, 2012, s. 62-69).

Starobní důchodci se často potýkají s obavami ze své budoucnosti. Obávají se ekonomické nejistoty. Mají problém se smířit se sníženým příjmem financí. Netrápí je jen rozdílná výše platu a starobního důchodu. Vyrovnávají se i se ztrátou vedlejších příjmů, stravenek či protislužeb. Ale nejsou to jen pracovní vztahy, co se ve stáří mění. Mění se i vztahy a sociální role v rodině seniora i v manželském páru, senior se může potýkat s problematikou ovdovění či sociální izolací (Říčan, 2021, s. 340).

Stáří rovněž ovlivňuje rodinné vztahy. Mění se vztah rodičů a dětí, s tím i vzájemná potřeba, pomoc a podpora. Dříve tomu bylo tak, že rodiče se starali o své děti. S přicházejícím stářím a vývojovou etapou se tato situace mění a stává se opačnou. Velkou roli zde hraje prožité dětství, životní styl mladší generace nebo zdravotní stav seniorů. Velmi také záleží na vzájemných vztazích, a především na emoční vazbě, která se utváří a upevňuje během celého života (Říčan, 2021, s. 346).

Dříve jsme se setkávali s tradičním vícegeneračním modelem rodiny, který dobře plnil přímé ekonomické funkce. Žilo se a pracovalo v pospolitosti za účelem obživy. Na těchto základech fungovala výměnná služba mezi generacemi. Senioři byli dětmi tolerováni v rodinném i společenském prostředí. Tento model měl obrovský vliv na celkovou hodnotovou orientaci rodiny, neboť na ni měl výchovný vliv. Starý člověk představoval garanta moudrosti, základem mu byly jeho letité zkušenosti (Haškovcová, 2012, s. 76).

Začátkem padesátých let dvacátého století se struktura a funkce rodiny začala velmi měnit. Snižuje se počet členů v rodině a postupně se rozvolňují rodinné vazby v tradiční společnosti. Se změnou sociálního postavení žen ve společnosti se mění i postavení a autorita mužů v rodinách jako otců. Vícegenerační soužití velmi ovlivňuje vzájemné rodinné vztahy. V tomto případě opravdu hodně záleží na tom, zdali je to společné soužití dobrovolné, dlouhodobé, dočasné či vynucené okolnostmi. Proto je nutné si ve společném bydlení stanovit určité podmínky. Je mnoho rodin, co nejsou schopni tyto podmínky zajistit, a proto se obrací na různé institucionální pečující služby (Höschl, Vidovićová a Štěpánková, 2015, s. 98).

Závěrečná vývojová etapa lidského života mívá obvykle pozitivní vliv na manželský vztah. Manželé si jsou navzájem citovou oporou, pečují o sebe, zajišťují si pro sebe doplňkovou pomoc. Vlivem dlouholetého společného soužití se partneři velmi dobře znají, navzájem si rozumí a jeden druhému se dokáže přizpůsobit. Společného toho mají tolik, že spolu nemusejí ani příliš mluvit, a i přesto sdílejí společné radosti, strasti, milé i nemilé vzpomínky. Spokojenost manželského páru ve stáří se také odráží od uvědomění si, čím jsou pro ně jejich

partner a hodnoty společenského života. Šťastný vztah mají proto, neboť již neočekávají tolik a mají realističtější cíle než dříve. K posílení vztahu také přispívá fakt, že dochází k omezení sociálních kontaktů mimo rodinu po odchodu do důchodu. Proto je zapotřebí mít jeden v druhém oporu a jistotu, kterou dokáže poskytnout pouze blízký člověk (Ptáčková a Ptáček, 2021 s. 22-25).

Stinnou stránkou stáří může být i nedostatek styků s jinými lidmi. Manželé se mohou začít uzavírat a velmi snadno tak může vzniknout ponorková nemoc. To může mít za následek vzájemné zraňování, pocit zklamání, vinu za promarněný život dává jeden druhému. Se zhoršujícím se sluchem a úbytkem paměti také upadá komunikace. Snižuje se zájem o výroky druhého, neboť je jedinec pohlcen svými vlastními problémy a chmury (Říčan, 2021, s. 350).

S přibývajícím věkem stoupá také riziko zhoršení zdravotního stavu či úmrtí životního partnera, to má za následek, že jedinec upadá do sociální izolace. O ovdovění se mluví jako o jedné z nejobtížnějších životních zkušeností, kterou jedinec musí překonat. Ovdovělý není na smrt svého partnera připraven, osoba, jež byla součástí jeho života, tu náhle chybí, a s ní odcházejí i společné zážitky, sdílení radostí, aj. Je mnoho seniorů, kterým se podaří tuto smutnou epochu překonat, ale jsou i senioři, většinou ti ve vyšším věku, kteří se s touto situací nesmíří. Smysl života viděli pouze v minulosti, když jejich partner ještě žil. Utápějí se ve chmurných myšlenkách a mnohdy můžou mít sebevražedné myšlenky (Ptáčková a Ptáček, 2021, s. 25).

Ztráta životního partnera pak mívá za následek, že se pozůstalému mění struktura každodenního života a jeho denní rituály, které již později pro něj nemají smysl. Ovdovělý člověk poté postrádá smysl pro někoho žít a bortí se mu všechny plány o společné budoucnosti a plánech. Se smrtí blízké osoby je spojena i ztráta motivace pro další jakoukoli činnost. Obává se ekonomické situace, neboť je právě na všechno sám. Člověk reaguje na smrt partnera různě. Může se změnit jeho chování, prožívání a uvažování. Racionálně se snaží přijmout nevyhnutelnost smrti starého či dlouhodobě nemocného partnera, ale citově ji nedovede přijmout. S odstupem času se může objevit racionální uvažování, kdy odchod ze světa milované osoby hodnotí jako vysvobození z utrpení. Smutek po milované osobě bývá častou emoční reakcí na smrt partnera, u každého jedince probíhá individuálně (Janiš a Skopalová, 2016, s. 133).

2 POTŘEBY SENIORŮ

Potřeba je projev určitého nedostatku a jeho odstranění je žádoucí. Když dojde k uspokojení deficitu, tak dojde ke zlepšení stavu jedince nebo ke zvýšení jeho spokojenosti. Při nenaplnění potřeb může dojít ke vzniku problémových situací (Malíková, 2020, s. 166).

Senioři potřebují ve svém životě uspokojovat potřeby stejně jako každý jiný člověk. Mnohdy jsou odkázáni na pomoc druhých. Potřeby se v určitých vývojových stádiích mění. Děti v batolecím, předškolním nebo školním věku mají zcela odlišné potřeby od dospělého jedince či seniora. U staršího seniora nad 75 let dochází k určitým změnám v životních potřebách ve srovnání s mladší nebo střední generací. Životní hodnoty seniora jsou zcela odlišné. Do popředí se dostává potřeba zdraví, klidu, bezpečí a spokojenosti. Senioři se vracejí k základním pilířům Maslowovy hierarchie potřeb (Dvořáčková, 2012, s. 125-132).

Pro zvládnutí náročných úkolů seniorského období se jedinec více zaměřuje na sebe a na uspokojení vlastních potřeb, což vede ke zhoršení po fyzické či psychické stránce. Je nutné si uvědomit postupnou ztrátu soběstačnosti (Hauke, 2014, s. 22).

Starí lidé ve svém životě potřebují uspokojovat všechny své potřeby stejně jako každý z nás. Velmi často jsou odkázáni na pomoc od svého okolí (Hrozenská a Dvořáčková, 2013, s. 119).

Úspěšné či neúspěšné zvládnutí potřeb ovlivňuje psychickou činnost člověka a také se velmi podílí na vzorci chování jedince (Příbyl, 2015, s. 31).

2.1 Potřeby pohledem vybraných autorů

V této části je přiblíženo členění a vymezení potřeb vybranými autory. Uvádím zde příklady, se kterými se setkáváme nejčastěji během zdravotnické praxe. Smyslem je nabídnout pohled z různých úhlů od daných autorů.

2.1.1 Murrayova teorie psychogenních potřeb

Henry Alexander Murray byl americký psycholog, teoretik a experimentátor, představitel komplexní teorie motivace. Vyvinul teorii osobnosti, která je organizována z hlediska motivů, tlaků a potřeb. Má obrovskou zásluhu na založení pojmu „potřeba“ v psychologické oblasti. V roce 1938 rozdělil lidské potřeby do dvou skupin. První skupinou jsou viscerogenní nebo také též primární potřeby. Jsou to vrozené, stále dokola se opakující fyziologické procesy. Tato skupina do sebe zahrnuje potřeby nedostatku, přebytku a obranu s útekem. Příkladem potřeby nedostatku je spánek, kyslík, potrava atd. Do potřeb přebytku patří sekrece a vylučování. Obranou a únikem jsou myšleny škodliviny, anomálie a bolest. Druhou skupinou Murrayovy

teorie jsou psychogenní nebo také sekundární potřeby. Tyto potřeby se odehrávají na vědomé úrovni. Jsou obecně psychologické, například potřeba péče, nezávislosti a úspěchů. Zatímco tyto potřeby nemusí být základní pro základní přežití, jsou nezbytné pro psychickou pohodu (Příbyl, 2015, s. 33).

2.1.2 Dům životních potřeb dle Heleny Chloubové

Helena Chloubová byla psychoterapeutka v Domově důchodců Ďablice, odborná asistentka Ústavu teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK v Praze. Vždy vycházela z holistického a komplexního přístupu k jedincům a jejich jedinečnosti. Sestavila „Dům životních potřeb“, který vychází z Maslowovy hierarchie potřeb. Základem domu životních potřeb jsou tzv. pevné základy, které jsou chápány jako tělesné potřeby (biologické, fyziologické). Člověk bez těchto potřeb nemůže fungovat. Důsledkem nemoci a přibývajících věku dochází k porušení jedné nebo více potřeb. Čím více potřeb není uspokojeno, tím je zdravotní a tělesný stav jedince kritičtější (Příbyl, 2015, s. 41).

Hugo Příbyl ve své knize Lidské potřeby ve stáří odkazuje na dům životních potřeb od Heleny Chloubové, která dům životních potřeb přirovnává takto: *„Kdybych chtěla použít určité nadřazenosti a přirovnání, řekla bych, že staří lidé již nemají své vysoké domy životních potřeb, jako je to u dospělých. Starým lidem stačí malé, ale účelné domky s pevnými základy tělesných potřeb – zdraví. V těchto pomyslných domcích budou sice důležité místnosti, kterým se starý člověk rád vyhýbá, např. tělocvična, koupelna. Jiné místnosti obývá rád a často: jídelnu, toaletu, ložnici a pohodlné křeslo, ze kterého je dobře vidět na televizi či na pohyb na silnici nebo chodbách“*. Dům životních potřeb Heleny Chloubové viz příloha 1. (Příbyl, 2015 s. 41).

2.1.3 Potřeby dle Marie Vágnerové

Marie Vágnerová je česká psycholožka věnující se vývojovým potřebám a mimo jiné také oblasti pedopsychologie, vývojové psychologii a psychologii handicapu. Vágnerová rozdělila potřeby do šesti oblastí. První oblastí jsou potřeby simulace správnými podněty. Jedná se o prioritní potřeby pro život, potřebujeme dostávat správné podněty. Velkou roli zde hraje nervová soustava a reakce mozku na smyslové podněty. S přibývajícím věkem se zhoršuje kvalita smyslového vnímání, a to má dopad na poznávací schopnosti člověka. Jedinec tak není dostatečně informován a orientován na správné podněty, čas a místo. Senior se tak může cítit nejistý, mít strach, výkyvy nálad či pociťovat úzkost, stranit se společnosti, zvyšuje se ostražitost a nedůvěra. Problém také nastává s adaptací na nové životní situace. Druhou oblastí jsou potřeby smysluplného světa. Zde je velmi důležité soužití s druhými lidmi. Neboť jsou

důležití pro získávání zkušeností. Jedinec by se měl naučit vést zodpovědnost nejen za sebe, ale i za lidi okolo sebe, kteří jsou součástí světa. Pro objevení smyslu života je důležité si stanovit nějaký cíl, ke kterému bude směřovat. Lidé ve stáří mívají problém se stanovením cíle, proto přestávají vidět smysl života. Třetí oblastí jsou potřeby plánovat činnosti v denním rytmu a čase se sebou a s druhými. Biologický rytmus organismu se ve stáří mnohdy mění, což má opět za následek, že senior se může změnit ve svém chování. Čtvrtou potřebou je jistota sociální role a pozice ve společnosti. Předposlední potřebou je potřeba identity a uznání. Poslední skupinou je potřeba otevřené budoucnosti (Příbyl, 2015, s. 39).

2.1.4 Maslowova hierarchie potřeb

Abraham Harold Maslow byl americký psycholog, který ve své teorii tvrdí, že jedinci jsou motivováni určitými potřebami. Sestavil pyramidu o pěti pilířích a tyto potřeby uspořádal na hierarchické skupiny. Tyto pilíře rozdělil do následujících skupin. Jsou jimi D potřeby (Deficiency Needs), které odstraňují nějaké nedostatky. Druhou skupinou jsou B potřeby (Being Values). Tyto potřeby dosahují hodnotu bytí. Nedochází-li k uspokojování D potřeby, jedinec je nespokojený, úzkostný a má snahu tento nedostatek odstranit nebo zlepšit. Když dojde ke zlepšení nebo uspokojení této potřeby v běžných životních podmínkách, tak to vnímáme jako normu. Při uspokojování D potřeb existuje pocit naplnění, a to nás motivuje. Člověk v D potřebách prvně uspokojuje své základní lidské potřeby, které máme dány evolučním vývojem. Po uspokojení těchto potřeb se dále snaží o uspokojení vyšších potřeb, ale jestliže se objeví nedostatek v nižších vrstvách potřeb, jedinec se přestává starat o vyšší potřeby a vrací se zpět vyřešit problém k hierarchicky nižším potřebám. Maslowova hierarchie potřeb viz příloha 2. (Dingová Šliková, Vrabelová a Lidická, 2018, s. 290).

Základní tělesné a fyziologické potřeby

Tyto potřeby mají nejvyšší prioritu. Patří mezi ně základní lidské potřeby, jsou spojeny se zachováním života (potřeba dýchání, přijímání potravy, vylučování, vyměšování, regulace tělesné teploty, tělesné celistvosti, spánku, pohlavního styku a fyzické aktivity). Uspokojování těchto potřeb také velmi souvisí s kognitivními funkcemi, zkušenostmi, vzděláním a inteligencí jedince. Dále také velmi záleží na zdravotních, komunikačních a finančních prostředcích (Malíková, 2020, s. 166).

V průběhužití neustále dochází k uspokojování základních potřeb. Člověk se nad tímto faktem ani nezamýšlí, chápe ho pouze jeho nutnost. Důležitost a význam uspokojení těchto potřeb si jedinec začíná uvědomovat ve stáří nebo v nemoci (Příbyl, 2015, s. 41).

Nedostatečná saturace těchto potřeb může být u seniorů spouštěčem stresu, tělesného utrpení nebo celkového chátrání (Příbyl, 2015, s. 74).

Potřeba jistoty a bezpečí

V tomto pilíři jedinec touží po jistotě, bezpečí, důvěře, stabilitě, zaměstnání, obydlí a finančním zabezpečení. Pocit bezpečí umožňuje seniorovi být sám sebou a věřit, že mu bude nabídnuto správné řešení a pomoc. Další nedílnou součástí tohoto pilíře je fyzická bezpečnost, kterou je ochrana před násilím, agresivitou. Tento pilíř se dostává do popředí (Malíková, 2020, s. 166).

Potřeba psychického bezpečí je velmi významná pro kvalitní život seniora. Jedinec potřebuje pocit jistoty. Pocit jistoty je složen z dílčích potřeb. První dílčí potřebou jsou sociální potřeby. Být součástí nějaké společnosti (rodina, komunita, přátelé). Necítit se zbytečný, na obtíž, smět zasahovat do chodu rodiny, dostávat informace, rodinná sounáležitost, být vyslechnut, vyjádřit svůj názor, myšlenky, obavy, mít možnost nabídnout své cenné životní zkušenosti. Další dílčí potřebou jsou potřeba komunikace, potřeba bydlení, která zahrnuje potřebu fyzickou (síla smět se pohybovat, je spojena s pády, kompenzačními pomůckami a bezpečnostními prvky), ekonomickou (mít dostatek prostředků na živobytí) a psychickou (mít pocit jistoty, nemít strach) (Příbyl, 2015, s. 75).

Potřeba lásky, sounáležitosti (sociální, společenské potřeby)

Tento pilíř úzce souvisí s předešlým pilířem. Jedná se o velmi důležitou sociální potřebu. Reprezentuje citové vztahy, potřebu navázat vztah, kontakt, potřebu milovat, být milován, někam patřit, mít rodinu, přátele nebo partnerský vztah. Pokud dochází k nenaplňování těchto potřeb, jedinec se sociálně izoluje, je osamělý, smutný a může mít pocit zbytečnosti. Toto všechno může vést k depresivním stavům. Avšak nesmíme opomíjet fakt, že i staří lidé potřebují své soukromí, klid a pohodu (Burda a Štolcová, 2016, s. 63).

Potřeba seberealizace, autonomie a uznání.

Nejvyšší pilíř v Maslowově hierarchii potřeb. Snaha najít smysluplnost života. Je osobním růstem člověka. Je důležitá pro spokojený život a duševní klid. Jedinec se snaží rozvíjet své schopnosti a rozšiřovat své poznání a dovednosti, zdokonaluje se. Zdroj síly pro seberealizaci je z nejrůznějších oblastí společenského života, těmi jsou např. práce, rodina, záliby. Seberealizující se jedinci jsou často přátelští, snášenliví, angažovaní a lépe vnímají realitu. Ve stáří bývá seberealizace obvykle spojena s nevýdělečnou a mimopracovní činností. Například seniorské vzdělávání. Ve stáří potřeba seberealizace klesá anebo se mění způsob jejího naplnění. S přibývajícím věkem však může docházet k úbytku tvůrčích hodnot. Senior se může

cítit nepotřebný, zbytečný a neúčinný. Senior ale může aktivity provádět pomaleji, s delším časovým rozmezím, s rozvahou a radovat se tak z maličkostí a úspěchů (Čevela, Čeledová a Kalvach, 2012, s. 110).

3 SOCIÁLNÍ PÉČE A SLUŽBY SE ZAMĚŘENÍM NA SENIORY

Česká republika má sociální systém tvořen třemi pilíři sociálního zabezpečení. Prvním pilířem je sociální pojištění, které v sobě zahrnuje nemocenské, důchodové a veřejné zdravotnické pojištění. Druhým pilířem je státní zaopatření, které zajišťuje státní sociální podpora. Posledním pilířem je sociální pomoc, ve které je součástí sociální péče a sociální služby. Český sociální systém neposkytuje sociální dávky speciálně pro seniory. Poskytuje pouze dávky pro osoby se zdravotním postižením, které se v mnohých případech vztahují i na seniory. Touto problematikou se zabývá zákon č. 252/2021 Sb., poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění zdejších předpisů, a prováděcí vyhláška č. 388/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů, která upravuje: příspěvek na zvláštní pomůcku, příspěvek na mobilitu, průkaz pro osoby se zdravotním postižením (Příbyl, 2015, s. 19).

3.1 Příspěvek na péči

Tento příspěvek poskytuje úřad práce. Je určen pro osoby, které dlouhodobě žijí v nepříznivém zdravotním stavu a potřebují pomoc od jiné fyzické osoby pro zvládnutí primárních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle zákona o sociálních službách. Za příspěvek, jenž jim byl poskytnut pak hradí pomoc, kterou jim dle jejich rozhodnutí může poskytnout osoba blízká, poskytovatel sociálních služeb či asistent sociální péče, dětský domov, hospic, speciální lůžkové zdravotnické zařízení. Nárok na příspěvek má osoba starší jednoho roku, která má dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a potřebuje pomoc od druhé osoby při zvládnutí základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti. Jsou čtyři stupně závislosti. I. stupeň – lehká závislost, II. stupeň – středně těžká závislost, III. stupeň – těžká závislost, IV. stupeň – úplná závislost. Výše příspěvku na péči se potom dále dělí na osoby mladší a starší 18 let (ÚPČR, 2021).

3.2 Sociální služby

Řídí se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Jsou poskytovány ve formách ambulantní, pobytové nebo terénní péče. Řadí se sem také sociální prevence, poradenství a sociální prevence (Příbyl, 2015, s. 20).

3.2.1 Sociální poradenství

Upravuje ho zákon č.108/2006. Je rozdělen na základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství. Poskytovat základní sociální poradenství je jednou ze základních činností při poskytování sociálních služeb. Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Odborné sociální poradenství poskytuje informace se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských, manželských, rodinných poradnách či v poradnách pro seniory, osoby se zdravotním postižením, oběti trestného činu či domácího násilí (Příbyl, 2015, s. 20).

3.2.2 Služby sociální péče

„Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem podpořit život v jejich přirozeném sociálním prostředí a umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.“ (§ 38, z.č 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů).

Mezi služby sociální péče, které senioři využívají patří:

Osobní asistence – je to služba terénní péče, která je poskytována osobám se sníženou soběstačností. Je poskytována bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje. Tato služba obsahuje zejména tyto činnosti: pomoc při osobní hygieně, zvládání základních činností, zajištění stravy, chod domácnosti, výchovná a vzdělávací činnost, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím (Příbyl, 2015, s. 20).

Pečovatelská služba – je poskytována ambulantní nebo terénní formou. Poskytuje úkony ve vymezením čase. Obvyklými poskytovanými službami jsou koupel, pomoc při oblékání, zajištění osobní hygieny, donáška a příprava jídla, nákupy, úklid, rehabilitace atd. Probíhá ve vlastní domácnosti nebo v zařízeních sociálních služeb. Zřizovatelem je kraj nebo obec (Čeledová, Čevela a Kalvach, 2012, s. 463).

Tísňová péče – jedná se o terénní službu, která poskytuje nepřetržitou hlasovou distanční hlasovou komunikaci, která je vhodná pro osoby, jež jsou vystaveny vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života (Příbyl, 2015, s. 20).

Odlehčovací služba – je ambulantní, nebo terénní služba, která umožňuje snížit pečovatelskou zátěž rodiny. Zařídí pečovatele, který zajistí péči o klienta a pečující osoba si tak může na chvíli odpočinout (Pošvárová, 2019, s. 5).

Průvodcovské a předčitatelské služby – je určena osobám, jež mají snížené orientační či komunikační schopnosti (MPSV, 2020).

Centrum denních služeb – jedná se o ambulantní péči, určenou pro osoby se sníženou soběstačností. Cílem této služby je posílit samostatnost a soběstačnost. Dříve byla označována jako „domovinky“ (Arnoldová, 2016, s. 108).

Denní a týdenní stacionáře – denní stacionář je ambulantní péče, určená pro osoby se sníženou soběstačností, závislémi na každodenní pomoci od druhé osoby. Týdenní stacionář je pobytová služba, osoby se sníženou soběstačností vyžadují každodenní pomoc od druhé osoby (Příbyl, 2015, s. 21).

Domovy pro seniory – pobytová služba, poskytuje svou péči osobám se sníženou soběstačností. Je určena zejména osobám, které mají sníženou schopnost sebeobsluhy z důvodu věku nebo tělesného postižení. Jedinci vyžadují občasnou nebo pravidelnou pomoc od druhé osoby (Arnoldová, 2016, s. 138).

Domovy pro osoby se zdravotním postižením a domovy se zvláštním režimem – pobytová služba, pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, kteří potřebují pravidelnou pomoc od druhé osoby (MPSV, 2020).

Chráněné bydlení – pobytová služba, pro osoby se sníženou soběstačností a zdravotním postižením, vyžadující pomoc od druhé osoby. Probíhá buď individuální nebo skupinovou formou (Příbyl, 2015, s. 21).

Podpora samostatného bydlení – terénní služba, poskytovaná osobám se sníženou soběstačností nebo zdravotním postižením. Vyžadují pomoc od druhé osoby (Příbyl, 2015, s. 21).

3.2.3 Služby sociální prevence

Služby jsou zaměřeny na situace a jevy, které mohou vést jedince k sociálnímu vyloučení, přičemž základní příčinou není neschopnost o sebe pečovat z důvodu zdravotního stavu nebo věku. Prevence sociálních služeb je zaměřená na oblast sociálně negativních jevů. Příkladem

těchto negativních jevů je například užívání psychotropních látek, kriminalita, bezdomovectví aj. (Malíková, 2020, s. 182).

Nejvyužívanějšími službami seniorů sociální prevence jsou zejména:

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, jedná se o ambulantní nebo terénní službu. Poskytuje se osobám se zdravotním postižením nebo osobám v důchodovém věku, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením (Arnoldová, 2016, s. 115).

Azylové domy jsou pobytová služba, určená osobám, nacházejícím se v nepříznivé sociální situaci, kteří řeší aktuální ztrátu bydlení. Kromě ubytování tato služba poskytuje také základní sociální poradenství k řešení nastalé nepříznivé sociální situace (Malíková, 2020, s. 184).

Telefonická krizová pomoc probíhá formou telefonních služeb. Tato služba je poskytována osobám nacházejícím se v ohrožení života nebo v tíživé životní situaci, kterou nejsou schopni řešit sami (Arnoldová, 2016, s. 147).

Zhoršující se soběstačnost a proces stárnutí s sebou nese přiměřenou potřebu uspokojit své potřeby a vyrovnat se s novými podmínkami života. Je proto třeba zajistit takové služby, které seniorům umožňují, co nejdéle setrvat v přirozeném domácím prostředí. Dále služby, které jim zajistí důstojné prožití stáří nebo pomoc rodinám pečujícím o seniory (Příbyl, 2015, s. 22).

4 VOLNÝ ČAS SENIORŮ

Dvořáčková a Holczerová ve své knize uvádějí, že stárnutí společnosti se stává celosvětovým problémem. Do poslední lidské životní etapy se dostávají „silné ročníky“ ze čtyřicátých a padesátých let dvacátého století. Mění se věková struktura obyvatelstva, je převaha seniorů. Tyto všechny skutečnosti nás nutí postupně se nad oblastí volného času seniorů zamýšlet (Dvořáčková, Holczerová, 2013, s. 64).

Stáří lze brát jako dobu, kdy se jedinec může věnovat věcem, které dříve nestíhal anebo se může věnovat pouze věcem, které ho baví nebo zajímají, začít s novými koníčky. Věnování se novým zálibám a věcem má ohromný přínos pro správné fungování mozku (Suchá, Jindrová a Hátlová, 2013, s. 11).

S volným časem ve stáří úzce souvisí odchod seniora ze zaměstnání do starobního důchodu. Starobní důchod je pro seniory velkým okamžikem v jejich životě a je doprovázen mnohými změnami. Příkladem těchto změn jsou změna identity, společenského statusu, snižují se finanční prostředky, společnost lidí, kterými je nyní senior obklopen (Janiš, Skopalová, 2016, s. 143).

4.1 Aktivní senior

V zařízeních pečovatelského typu je nutné seniory aktivizovat. Aktivita, tvořivost a účinnost snižuje i ve vysokém věku různé negativní důsledky stárnutí. Fyzická nečinnost a zahálení mozkových funkcí může působit toxicky a podporovat nesoběstačnost a závislost na péči od druhých osob. Ke každému seniorovi je nutné tedy přistupovat individuálně a dávat mu na výběr z různých spekter činností. Aktivita mají společenskou funkci, poskytují kontakt s okolím, uvolňují seniory z osamělosti. Aktivizace seniora ho taktéž odpojuje od pochmurných myšlenek, vlivem zaneprázdnění se tak jedinec věnuje jiným činnostem, dále má velmi blahodárný vliv na uspokojování vyšších potřeb jedince. Aktivizační program taktéž ovlivňuje zdravotní stav seniora, napomáhá mu udržet fyzické a psychické schopnosti a soběstačnost. Aktivita seniorům přinášejí radost, smysluplnost, potěšení a zábavu, zlepšují komunikaci, umožňují pozitivní sebepřijetí a pocit emoční sounáležitosti (Suchá, Jindrová a Hátlová, 2013, s. 14).

4.2 Aktivizační programy

Sociální služby využívají pro volný čas seniorů aktivizační programy. Tímto způsobem se snaží uspokojit jejich potřeby. Cílem aktivizačního programu je udržovat jejich fyzickou, mentální aktivitu, rozvíjet kreativitu, dopřávat jim kvalitní společenský život a prostředí nebo zkvalitnit jejich život. Pracovníci musí respektovat individualitu a přání jedince. Pomáhají seniorům nalézat motivaci pro krátkodobé i dlouhodobé cíle. Aktivizační programy jsou rozvíjeny tak, aby měly léčebnou nebo preventivní úroveň. Tyto programy jsou vedeny aktivizačními pracovníky (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 45).

4.3 Aktivizační techniky

V sociálních zařízeních pro seniory se nejčastěji setkáváme s několika typy aktivizačních technik. Zde je uvedeno několik příkladů:

Ergoterapie – je cílená nebo kondiční. Napomáhá jedincům dělat každodenní činnosti tím, že jsou do ní zapojeny. Vždy se musí brát zřetel na jejich postižení nebo poruchu, je respektována individualita, osobnost i možnosti jedince. Příkladem jsou běžné denní aktivity, vzdělání, práce, hraní her (Vacková, 2020, s. 519).

Činnost v přírodě, poznávací akce a sportovní činnost – mohou to být akce konané na zahradě, v parku či altánu. Jsou spojené s poznáváním okolí a s výlety (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 50).

Reminiscenční terapie – je to terapie, při které se stimulují vzpomínky na nejrůznější témata. Má určitý význam. Vyzdvihuje zachované schopnosti a posiluje hodnotu a sebeúctu jedince. Díky této terapii můžeme obdržet určité informace o klientovi. Zlepšuje vztahy mezi aktivizačními pracovníky a uživatelem. Nejčastějším probíraným tématem reminiscenční terapie je dětství, mládí nebo prožité události. Vzpomínky můžeme vyvolat třeba vhodně položeným dotekem, hudbou nebo vůní, fotografiemi, předložením předmětů z klientovi sbírky nebo činnostmi, které dříve vykonával (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 45).

Muzikoterapie – hudba na jedince působí terapeutickým účinkem. V této terapii se využívá hudba a různé hudební prvky. Mohou mít velice pozitivní vliv na osobní rozvoj a zlepšení mezilidských vztahů. Může být praktikována na jedince, skupinu, rodinu nebo komunitu, kteří touží po zlepšení kvality života a duševní pohodu (Gerlichová, 2014, s. 40).

Zooterapie – je terapie se zvířaty, která využívá rehabilitační a psychosociální metody na podporu zdraví. Tyto metody na jedince velice dobře působí. Je založena na vztahu člověka

a zvířete. Zvířata v sobě mají obrovský energetický náboj, z něhož můžeme čerpat energii či lásku. Mohou být využívána drobná domácí zvířata či hospodářská zvířata (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 48).

Společenské programy – v domovech pro seniory jsou různé společenské programy. Příkladem jsou hudební nebo maškarní vystoupení mateřských, základních, středních nebo uměleckých škol, masopust, Velikonoce, vítání jara či léta, pálení čarodějnic, opékání vuřtů s hudebním doprovodem, různé výstavy, mikulášská besídka, společenský ples aj (Holczerová a Dvořáčková, 2013, s. 48).

II PRŮZKUMNÁ ČÁST

5 PRŮZKUMNÉ OTÁZKY:

1. Jaké volnočasové aktivity využívají senioři v domově pro seniory?
2. Bude se lišit aktivita mužů a žen ve věkové kategorii 65-74 let, 75-84 let a 85 a více let?
3. Jsou senioři spokojeni s nabízenými službami, které jim jejich zařízení nabízí?
4. Zadaptoval se senior v domově pro seniory? Mělo na něj vliv okolní působení?

5.1 Metodika práce

Průzkumná část bakalářské práce probíhala metodou kvantitativního sběru dat formou dotazníku dle vlastní konstrukce. Dotazník byl zcela anonymní a skládal se z 19 otázek. Byl složen z pěti uzavřených otázek, třinácti polouzavřených a jedné maticové otázky. Uzavřené otázky č. 1, 2, byly informativní. V dalších uzavřených otázkách č. 4, 5, 7 se zjišťovalo, s kým respondenti v domově pro seniory bydlí, jak dlouhou zde pobývají a kdo jim nejvíce pomohl s adaptací. Následujícími polouzavřenými otázkami č. 3, 6, 8-13,15-18 se zjišťovalo, jak jsou senioři spokojeni s ubytováním, zda si zvykli na pobyt v domově pro seniory, se zařízením a prostředím ve kterém žijí, jestli mají zajištěno vše pro vlastní spokojenost, zdali jsou spokojeni s poskytováním ošetrovatelské péče, stravováním, praním prádla, úklidem pokoje, s nabízenými aktivitami a jakým zájmům se dále věnují ve volném čase. V polouzavřených otázkách, také měli respondenti možnost dopisovat svou vlastní odpověď. V maticové otázce č. 14 respondenti hodnotili za pomoci známkování jako ve škole nakolik jsou pro ně uvedené potřeby důležité.

Dotazník, který sloužil k šetření uspokojování sociálně kulturních potřeb u seniorů v domově pro seniory, prošel několika úpravami. Po získání souhlasu s průzkumem od ředitele sociálního zařízení, vedoucí práce a vedoucího katedry byl proveden pilotní průzkum. Pilotní průzkum probíhal u pěti respondentů. Srozumitelnost a formulace dotazníku byla v pořádku. U otázky č. 7, ve které se zjišťuje, kdo klientům nejvíce pomohl v domově pro seniory s adaptací, nebyla možnost více odpovědí. Další výtkou bylo rozdělení otázky a odpovědí na dvě strany, což respondenty mátl. Všechny tyto skutečnosti

byly napraveny a poté se pokračovalo v průzkumu. Průzkum probíhal v Pardubickém kraji v domově pro seniory. S pomocí aktivizačních pracovníků byl vybrán vhodný soubor respondentů, u kterých se předpokládalo, že budou schopni písemné odpovědi. Dalšími kritérii pro výběr respondentů do průzkumu bylo, aby respondenti splňovali věkovou kategorii seniorů, 65 let a více. Následujícím kritériem pro zařazení vyplněného dotazníku do průzkumu bylo zapotřebí úspěšně splnit úvodní fázi dotazníku, kterou tvořil standardizovaný POBAV test, jehož autorem je doc. MUDr. Aleš Bartoš, Ph.D. (viz příloha 3).

Jedná se o krátkou zkoušku kognitivních funkcí. POBAV test je složen z písemného pojmenování obrázku a následného vybavení. V první fázi se přeloží list na polovinu. Poté se klientovi podají instrukce. Zdůrazní se dvojí úkol, že je nutné nejprve obrázky pojmenovat a poté si je ještě zároveň pamatovat. Poté předložíme před klienta přeloženou horní část listu s obrázky. Na tento úkol má respondent neomezený čas. Respondent během vyšetřování nesmí jmenovat obrázky nahlas. Pokud tak činí, požádáme ho, aby přestal. Po dopsání posledního slova se okamžitě otočí list na druhou úlohu, ve které respondent musí v omezeném čase jedné minuty vypsát co nejvíce zapamatovaných obrázků. Pro úspěšné splnění první úlohy je nutné, aby respondent měl vše bezchybně pojmenované nebo měl nanejvýš jednu chybu. V druhé části je kritériem pro splnění nutné uvést správné názvy alespoň 7 a více obrázků.

Po splnění POBAV testu se pokračovalo v dotazníkovém šetření.

Sepisování dotazníku a POBAV testu vždy probíhalo individuálně. Po dopsání poslední otázky vložil respondent svůj vyplněný arch do obálky.

Dotazník byl sepsán s 50 respondenty. Sedm dotazníků (14 %) bylo z průzkumu vyřazeno, neboť jeden dotazník obsahoval deset nezodpovězených otázek a u dalších šesti dotazníků, nebyla úspěšně splněna první část šetření – POBAV test. Respondenti zde nesplnili orientační normu pro pojmenování či vybavení.

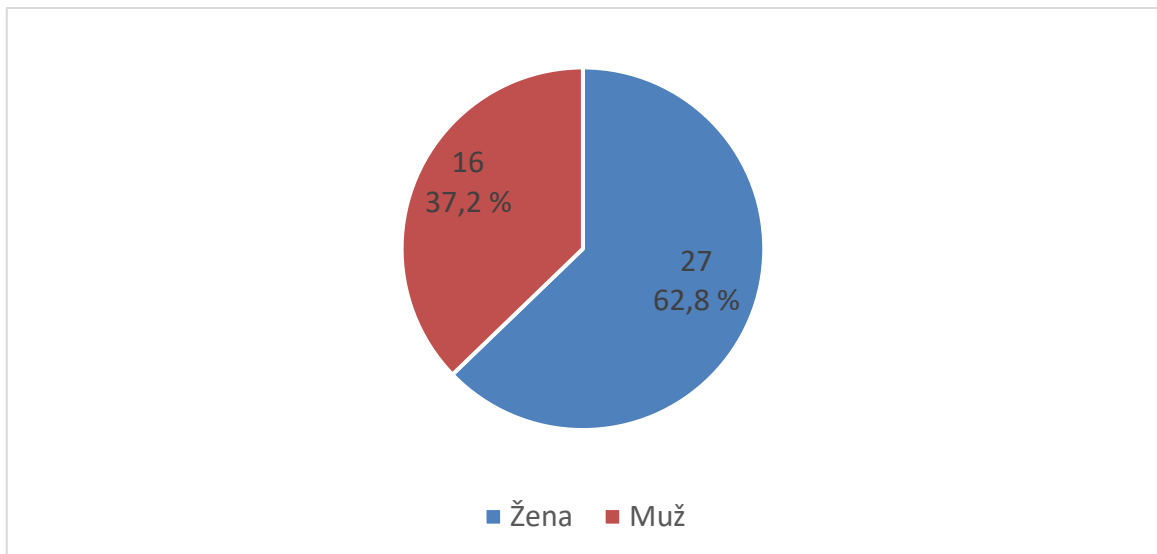
Testování mělo hladký průběh. Jednoduchý začátek, který spočíval v pojmenování obrázku odpoutal respondenta od běžných denních činností a přeladil ho tak na vyšetřování. Užitečností je také rozehrání mysli před následujícím těžším úkolem, kdy si klient v jedné minutě musí vybavit alespoň 7 obrázků z předchozího cvičení. Po splnění těchto dvou disciplín poté respondent pokračoval v dotazníkovém šetření na téma uspokojování sociálně-kulturních potřeb.

Výzkum probíhal od 16. května 2022 do 31. května. 2022. Odpovědi na otázky byly zpracovány v programu Microsoft Excel a následně přeformulovány do grafu.

Celkem bylo rozdáno 50 dotazníků a 50 dotazníků se vrátilo (100 %). Do průzkumu však bylo zařazeno pouze 43 dotazníků (86 %).

6. PREZENTACE VÝSLEDKŮ

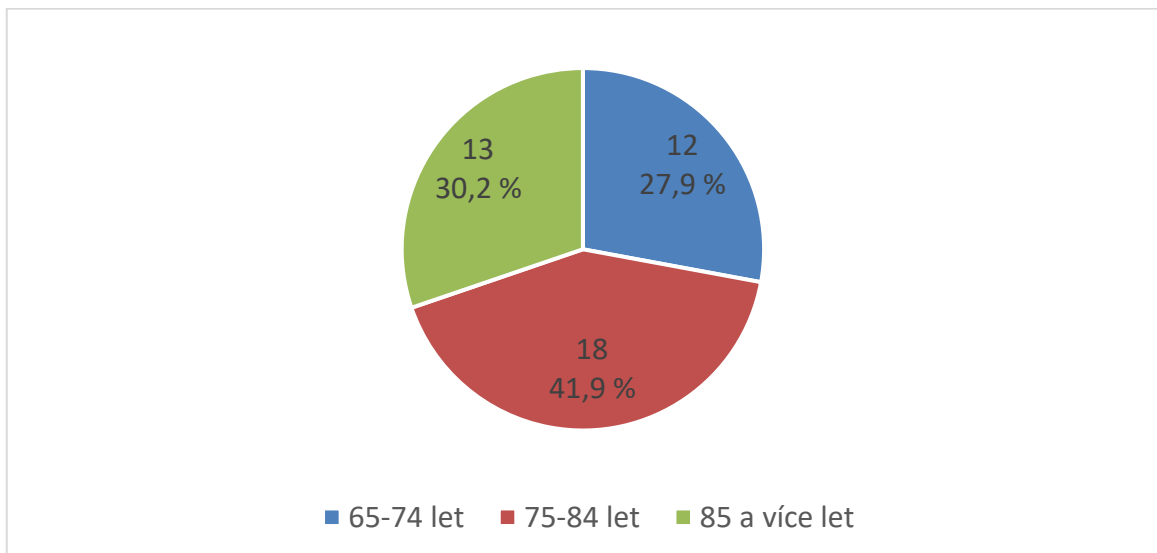
Otázka č. 1: Pohlaví?

Graf č. 1 Pohlaví – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 1 byla uzavřená. Jednalo se o informativní otázku s cílem zjistit, kolik respondentů je mužů a kolik žen. Z grafu vyplývá, že průzkumu se zúčastnilo 27 žen (62,8 %) a 16 mužů (37,2 %).

Otázka č. 2: Kolik Vám je let?

Graf č. 2 Věk – Zdroj: vlastní průzkum

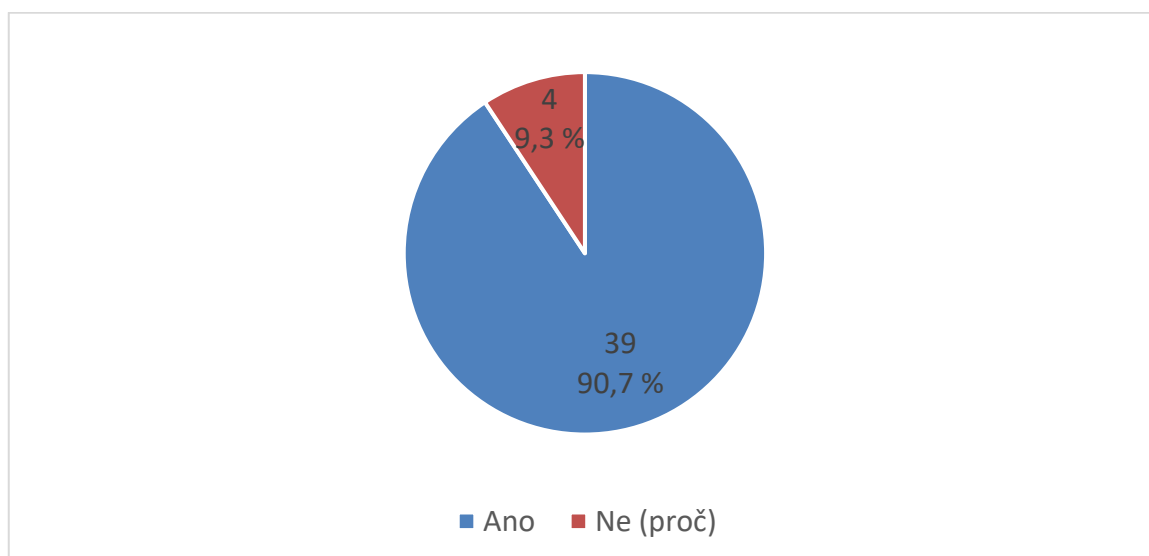
Otázka č. 2 byla uzavřená, s cílem zjistit, do jaké věkové skupiny seniorů respondent patří. Graf nás informuje, že průzkumu se zúčastnilo 12 seniorů (27,9 %) ve věku 65-74 let. 18 seniorů (41,9 %) ve věku 75-84 let a poslední skupinu 85 let a více tvořilo 13 seniorů (30,2 %).

KONTINGENČNÍ TABULKA		
POHLAVÍ RESPONDENTA		
VĚK RESPONDENTA	MUŽ	ŽENA
65-74 LET	7	5
75-84 LET	3	15
85 LET A VÍCE	6	7
CELKOVÝ POČET RESPONDENTŮ	43 (100 %)	

Tabulka 3 Kontingenční tabulka závislosti otázky č. 1 a č. 2

Tabulka zobrazuje jednotlivé zastoupení respondentů z hlediska pohlaví a věku. Lze z ní vyčíst, že průzkumu se účastnilo 7 mužů ve věkové kategorii 65-74 let. 3 muži spadají do kategorie 75-84 let a zbývajícím šesti mužům je 85 let a více. Dále se průzkumu zúčastnilo 5 žen ve věkové kategorii 65-74 let. 15 žen spadalo do kategorie 75-84 let. A posledních 7 žen patřilo do věkové kategorie 85 let a více.

Otázka č. 3: Jste spokojen/a s ubytováním?

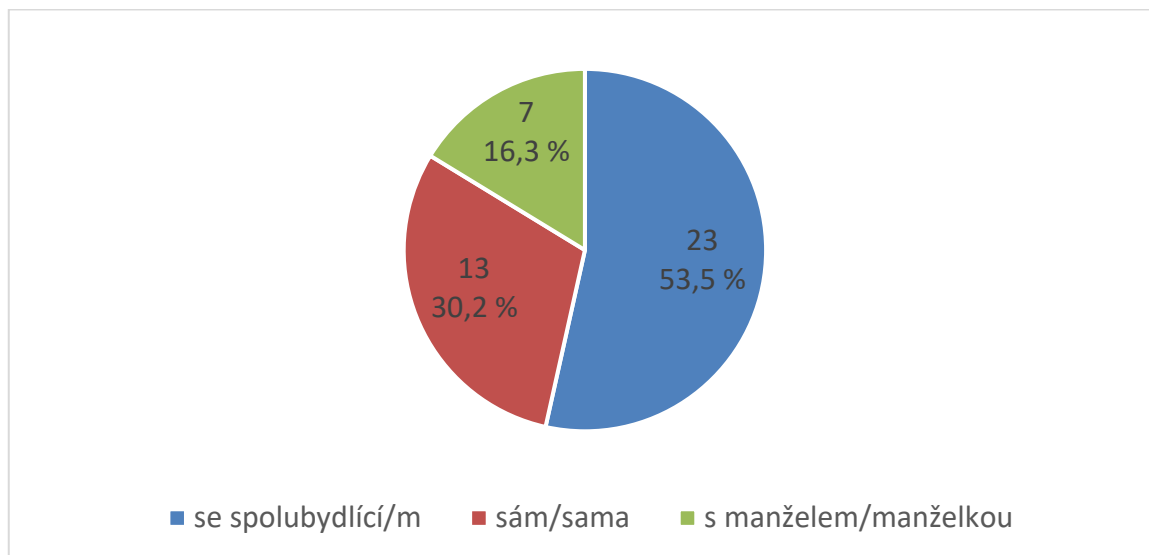

Graf č. 3 Spokojenost s ubytováním – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka číslo 3 byla polouzavřená a prověřovala, jak jsou klienti spokojeni s ubytováním. Z grafu je patrné, že 39 klientů (90,7 %) je s ubytováním spokojeno. Zbývajících 4 klienti (9,3 %) uvedli, že s ubytováním spokojeni nejsou. Jako důvody nespokojenosti uváděli, hlučný spánek

spolubydlícího, neshody se spolubydlícím, rušení v podobě hlasitého televizoru a přání bydlet ve svém vlastním domku.

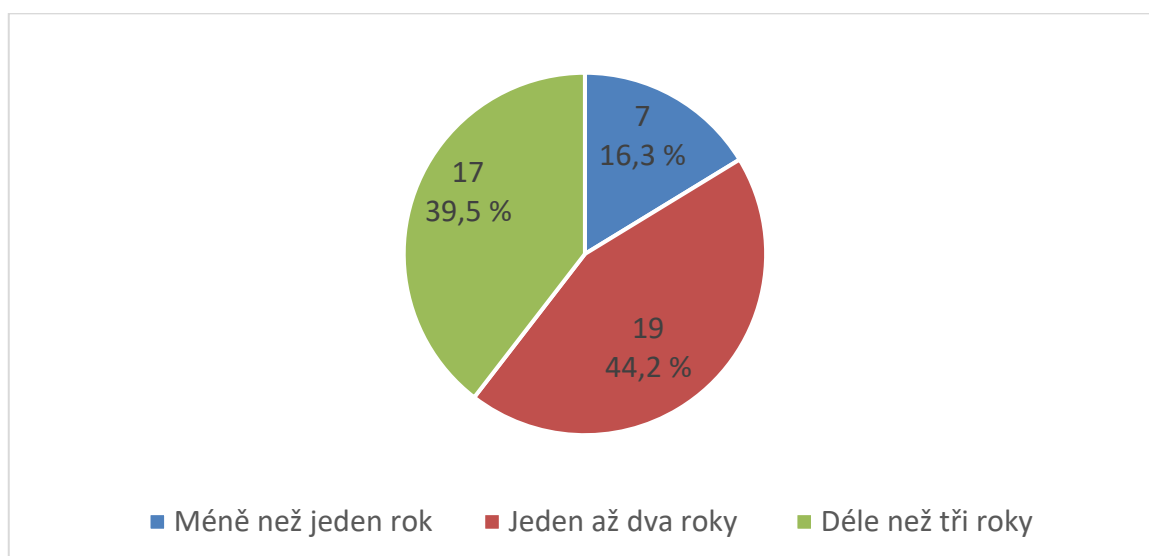
Otázka č. 4: S kým bydlíte?

Graf č. 4 Sdílení pokoje – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 4 nás informuje, s kým respondenti sdílejí svůj pokoj. V grafu je znázorněno, že 23 klientů (53,5 %) sdílí pokoj společně se spolubydlícím. 13 klientů (30,2 %) odpovědělo, že žijí sami a zbývajících 7 respondentů (16,3 %) sdílí svůj pokoj s manželem či manželkou.

Otázka č. 5: Jak dlouho žijete v domově pro seniory?

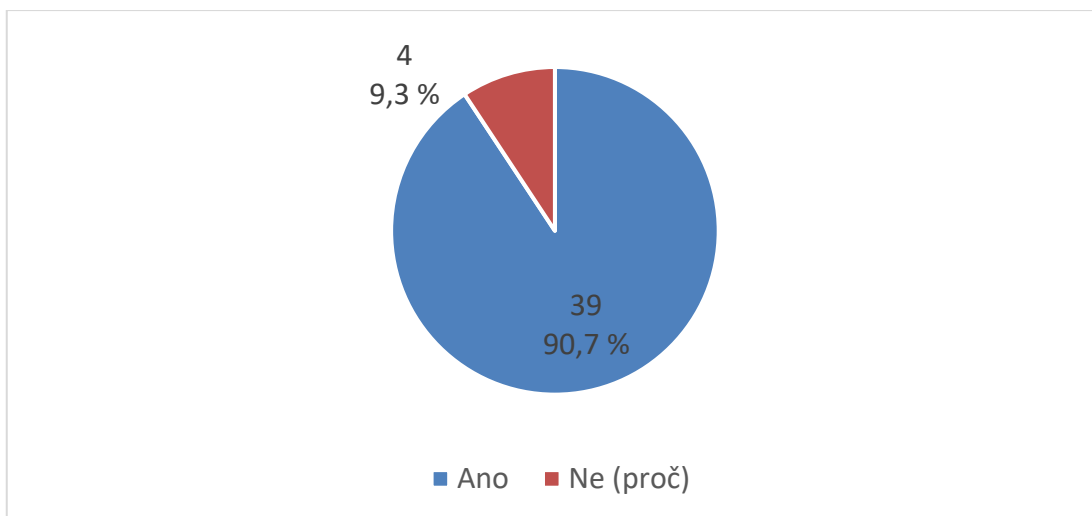

Graf č. 5 Délka pobytu v zařízení – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 5 byla uzavřená a znázorňuje informace o délce pobytu seniora v domově pro seniory. Z celkového počtu 43 respondentů uvedlo 7 klientů (16,3 %), že žije v domově pro seniory

méně než jeden rok. Dalších 19 klientů (44,2 %) odpovědělo, že v domově žijí jeden až dva roky a zbývajících 17 klientů (39,5 %) je zde ubytováno déle než tři roky.

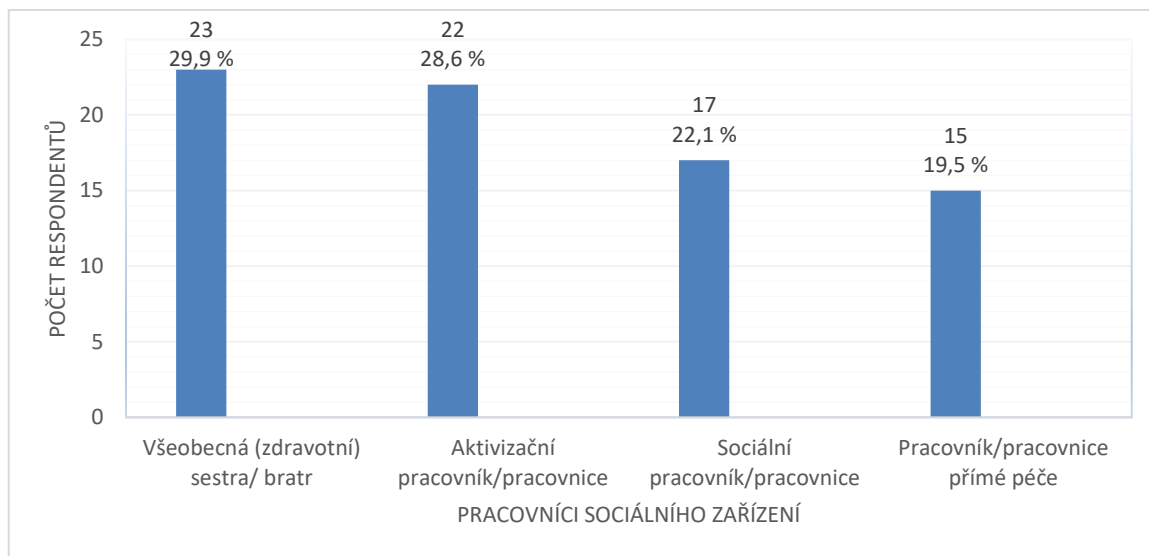
Otázka č. 6: Zvykl/a jste si na pobyt v domově pro seniory?

Graf č. 6 Adaptace na pobyt – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 6 byla polouzavřená a respondenti zde odpovídali, zda si na pobyt v domově pro seniory zvykli či ne, v případě záporné odpovědi uvedli důvod, který jim bránil v adaptaci. 39 respondentů (90,7 %) uvedlo, že se v domově pro seniory zadaptovalo. Pouze 4 respondenti (9,3 %) odpověděli, že si na pobyt v domově pro seniory nezvykli. Jako důvody uváděli, že zde není tolik práce, na jakou byli zvyklí doma, hlučné projevy spolubydlícího, příliš krátká doba pobytu nebo neshody se spolubydlícím.

Otázka č. 7: S adaptací na pobyt v domově pro seniory Vám nejvíce pomohl/a? Zde je možnost více odpovědí.

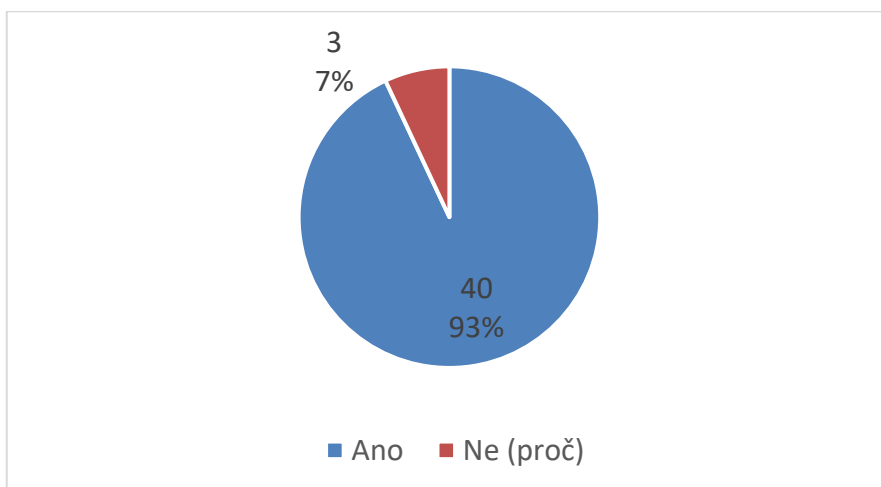
Graf č. 7 Pomoc při adaptaci – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 7 byla uzavřená a respondenti zde měli možnost vyjádřit, kdo jim nejvíce pomohl s adaptací na pobyt v domově pro seniory. Zde byla možnost výběru z více odpovědí. Z celkového počtu 43 respondentů uvedlo 23 respondentů (29,9 %), že jim s adaptací na pobyt pomohla všeobecná (zdravotní) sestra/bratr. Dále uvedlo 22 respondentů (28,6 %), že dalšími osobami nápomocnými při adaptaci jsou aktivizační pracovníci. Dalších 17 respondentů (22,1 %) uvedlo, že jim s adaptací pomohl sociální pracovník/pracovnice a 15 respondentů (19,5 %) uvedlo pracovníka/pracovnici přímé péče.

Otázka č. 8

Jste spokojen/a se zařízením a prostředím, ve kterém žijete?

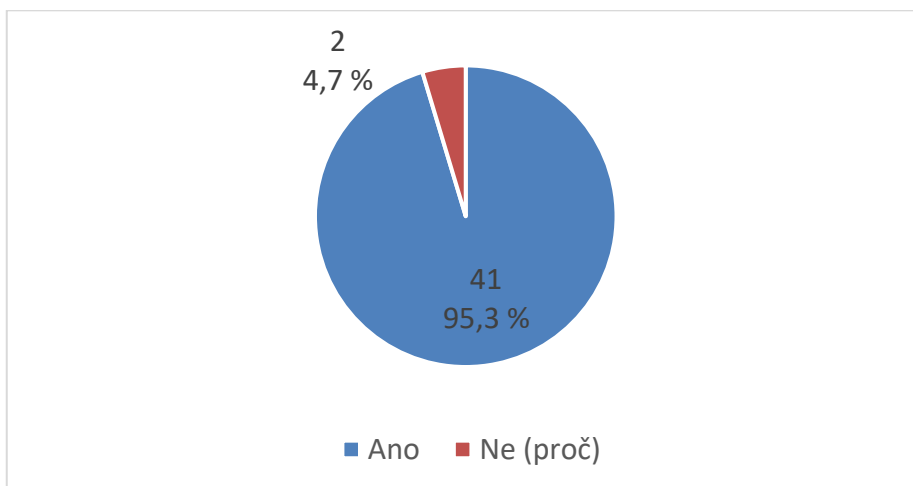

Graf č. 8 spokojenost se zařízením a prostředím – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 8 byla polouzavřená. Respondenti zde vyjadřovali, zdali jsou spokojeni se zařízením a prostředím, ve kterém žijí. Z grafu je patrné, že 40 respondentů (93 %) je se zařízením a prostředím, ve kterém žijí, spokojeno. Pouze 3 respondenti (7 %) byli nespokojení. Jako důvod nespokojenosti udávali, že se tu necítí jako doma, mají málo soukromí nebo jim zde chybí zvířata, o která se doma dříve starali.

Otázka č. 9

Máte v domově pro seniory zajištěno vše pro vlastní spokojenost?

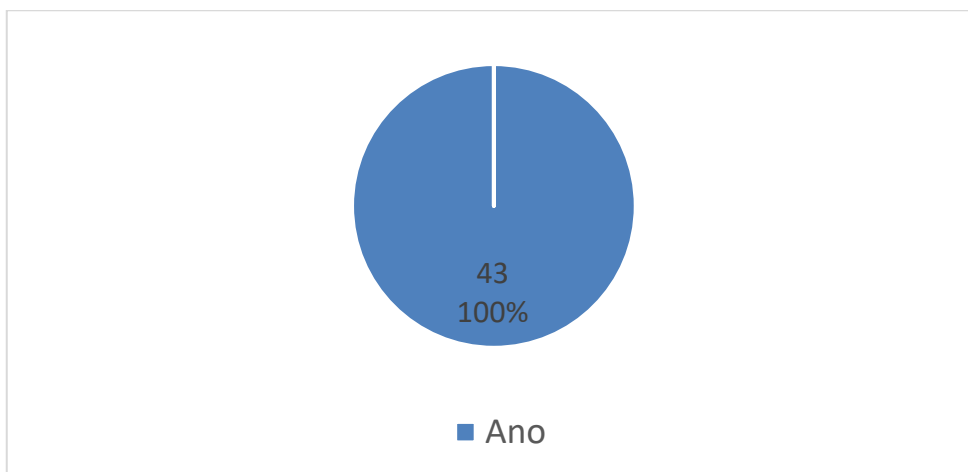
Graf č. 9 Spokojenost se zajištěním – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 9 byla polouzavřená. Zjišťovalo se zde, zdali má senior v domově pro seniory zajištěno vše pro vlastní spokojenost. 41 respondentů (95,3 %) na tuto otázku odpovědělo ano.

Pouze 2 respondenti (4,7 %) se zajištěním vlastní spokojenosti jsou nespokojeni. Prvním důvodem bylo přání vlastního pokoje a druhým důvodem, že se tu respondent necítí jako doma.

Otázka č. 10

Jste spokojen/a s poskytováním ošetrovatelské péče, jež Vám je v zařízení poskytována?

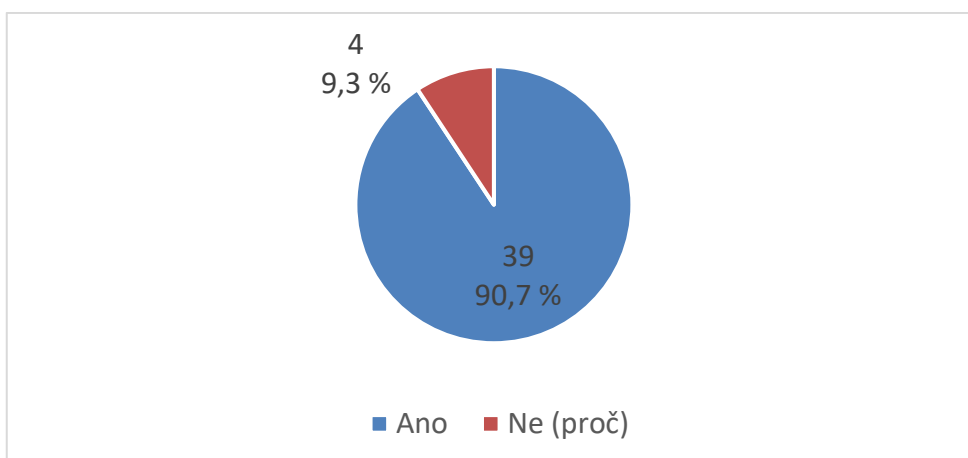

Graf č. 10 Spokojenost s poskytováním ošetrovatelské péče – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 10 byla polouzavřená. Respondenti zde vyjadřovali, zdali jsou spokojeni s poskytováním ošetrovatelské péče. Z grafu je patrné, že téměř všech 43 respondentů (100 %) je spokojeno s poskytovanou ošetrovatelskou péčí.

Otázka č. 11

Jak jste spokojen/a se stravováním v zařízení?

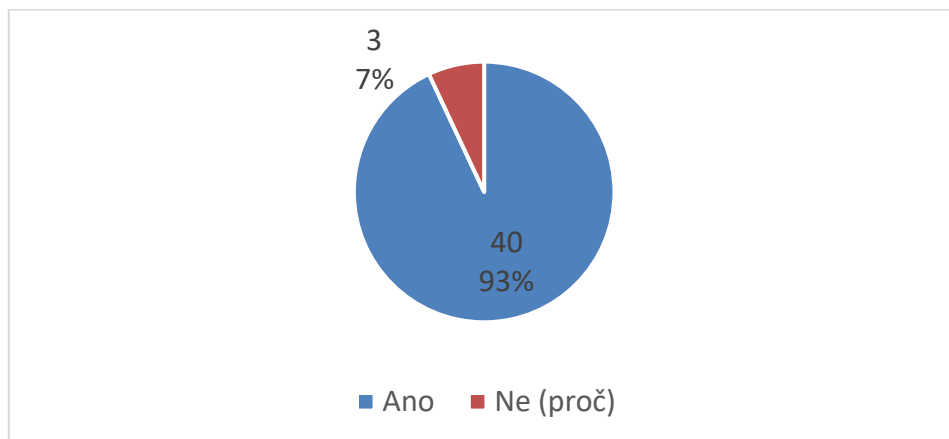
Graf č. 11 Spokojenost se stravováním – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 11 byla polouzavřená. Graf znázorňuje, jak jsou klienti spokojeni se stravováním ve svém zařízení. Na tuto otázku odpovědělo 39 respondentů (90,7 %), že je se stravou ve vybraném zařízení spokojeno. 4 respondenti (9,3 %) odpověděli, že se stravováním nejsou

spokojeni. Jako důvody nespokojenosti uváděli, že dostávají příliš velké nebo naopak příliš malé porce, že jsou obědy málo osolené, že jim nechutnají některé druhy potravin a posledním důvodem nespokojenosti byla odpověď „mám mleté maso“.

Otázka č. 12

Jak jste spokojen/a s praním prádla?

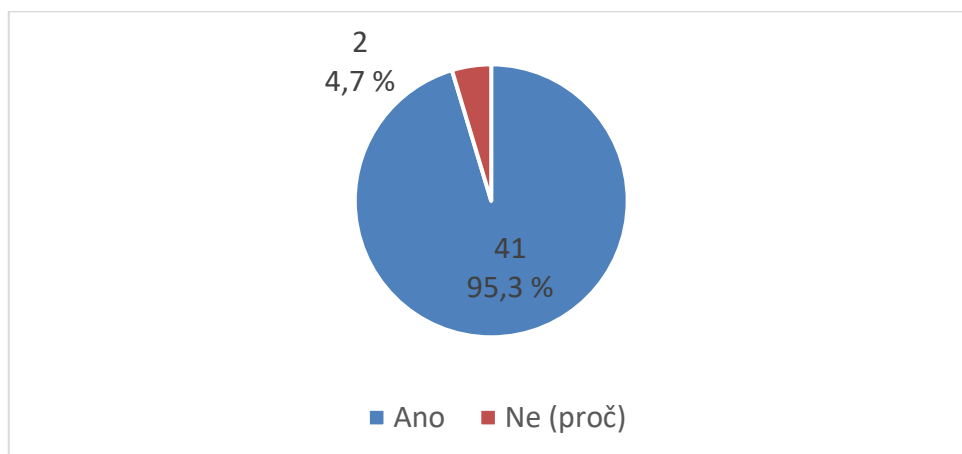

Graf č. 12 Spokojenost s praním prádla – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 12 byla polouzavřená. Z celkového počtu 43 respondentů odpovědělo 40 respondentů (93 %), že jsou s praním prádla v domově pro seniory spokojeni. Zbývajících 3 respondenti (7 %) jsou s touto službou nespokojeni. Jako důvody nespokojenosti uváděli, zaprané prádlo, příliš dlouhou dodací lhůtu, či zkušenosti se ztrátou osobního prádla.

Otázka č. 13

Jste spokojen/a s úklidem pokoje?

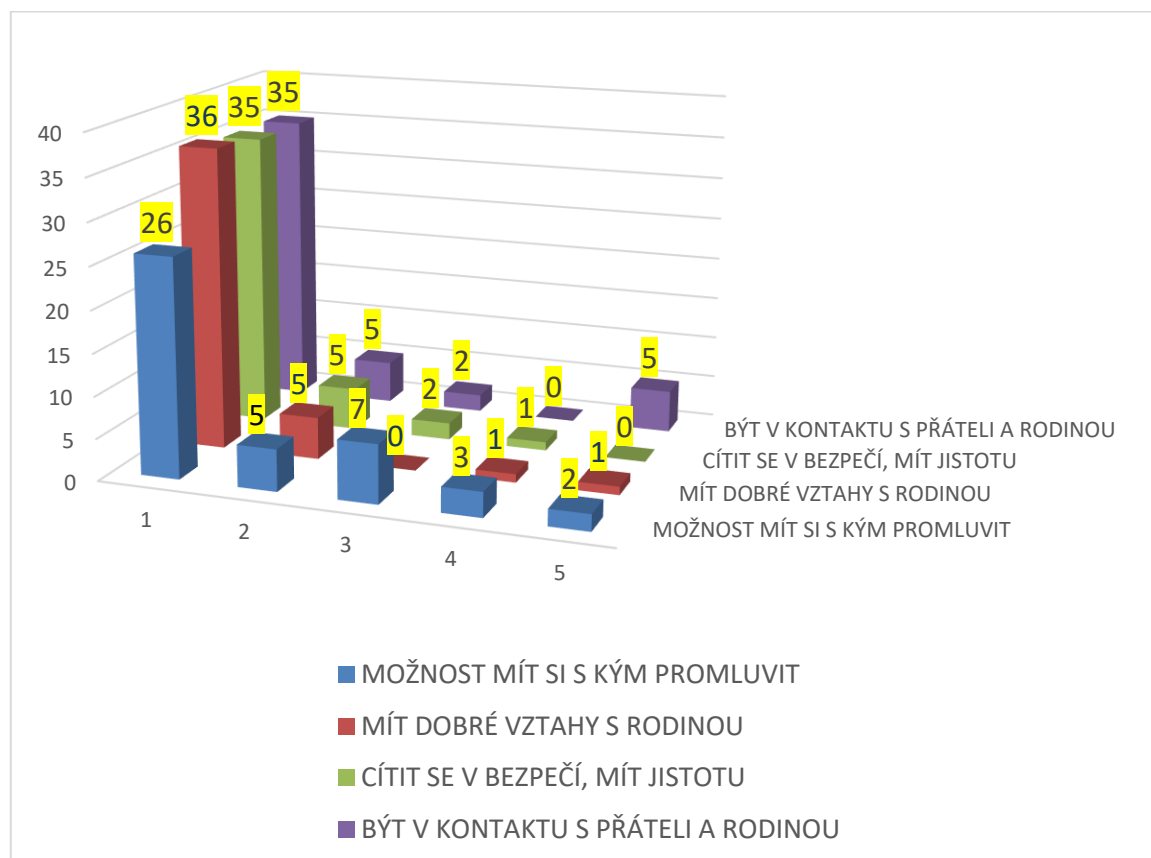
Graf č. 13 Spokojenost s úklidem pokoje – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 13 byla polouzavřená. Zjišťovalo se, zdali je senior spokojen s úklidem pokoje. 41 respondentů (95,3 %) odpovědělo, že je s touto službou spokojeno. Pouze dva respondenti

(4,7 %) uvedli odpověď ne. První respondent si uklízí svůj pokoj sám a druhý respondent je nespokojený s paní uklízečkou.

Otázka č. 14

Zde prosím ohodnoťte, nakolik jsou pro Vás tyto uvedené potřeby důležité. Známkujte prosím jako ve škole od 1 (nejdůležitější) do 5 (nejméně důležité)

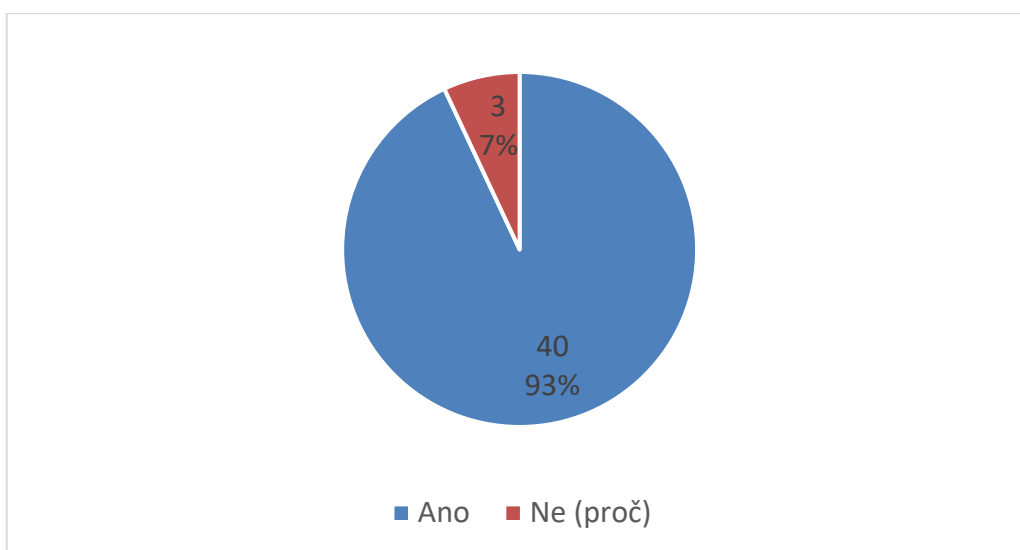
Graf č. 14 Nadřazenost potřeb – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 14 byla maticová otázka. Respondenti zde měli „oznámkovat“ tyto 4 potřeby. Potřebu mít si s kým promluvit, mít dobré vztahy s rodinou, cítit se v bezpečí, mít jistotu a být v kontaktu s přáteli a rodinou. Pro lepší přehlednost grafu je přiložen prostorový sloupcový graf. Z výsledku grafu je patrné, že nejdůležitější potřebou seniorů je mít dobré vztahy s rodinou. Právě této potřebě dalo 36 respondentů „známku“ 1, dále pak 5 respondentů uvedlo známku 2. Známkou 3 nedal nikdo a známka číslo 4 a 5 dostala každá po jednom bodě. Dalšími dvěma důležitými potřebami je potřeba cítit se v bezpečí a mít jistotu a být v kontaktu s rodinou a přáteli. Potřeba bezpečí a jistoty získala od 35 respondentů známku 1. Déle pak respondenti uvedli 5krát známku 2. Trojkou tuto potřebu ohodnotili pouze 2 respondenti a známkou 4 tuto potřebu ohodnotil pouze jeden respondent. Známkou 5 nikdo tuto potřebu neohodnotil.

Po potřebě jistoty a bezpečí je další důležitou potřebou potřeba být v kontaktu s rodinou a přáteli. U této potřeby probíhalo „známkování“ takto. Jedničku uvedlo 35 respondentů, dvojka se v průzkumu objevila 5krát a známku 3 dali této potřebě 2 respondenti. Čtyřku u této potřeby nikdo neuvedl a známkou 5 tuto potřebu ohodnotilo 5 respondentů. Poslední hodnocenou potřebou v tomto grafu byla potřeba mít si s kým promluvit. U této potřeby uvedlo 26 respondentů známku 1. Známku dva dalo 5 respondentů. Trojka se zde objevila 7krát, čtyřka 3krát a známka číslo 5 byla uvedena 2krát.

Otázka č. 15

Je Vám umožněno setkávat se s rodinou?

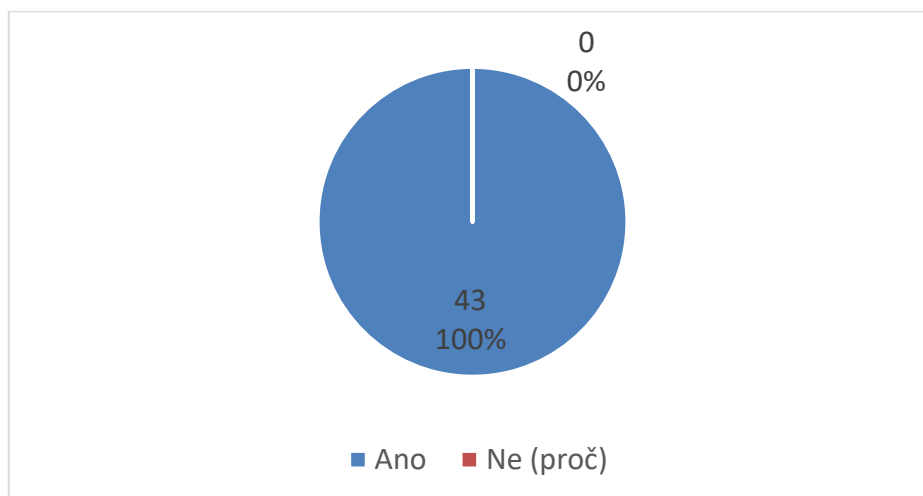

Graf č. 15 Možnost setkání s rodinou – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 15 byla polouzavřená a zjišťovalo se v ní, zdali je seniorům umožněno setkávat se s rodinou. 40 respondentů (93 %) uvedlo jako svou odpověď ano. Pouze 3 respondenti (7 %) uvedli odpověď ne a jako důvod udávají, že je nikdo nenavštěvuje, že nemají děti, nebo také vzpomínají na epidemii Covid 19 a stále se obávají nakažení.

Otázka č. 16

Je Vám umožněn dostatečný prostor pro setkání s rodinou?

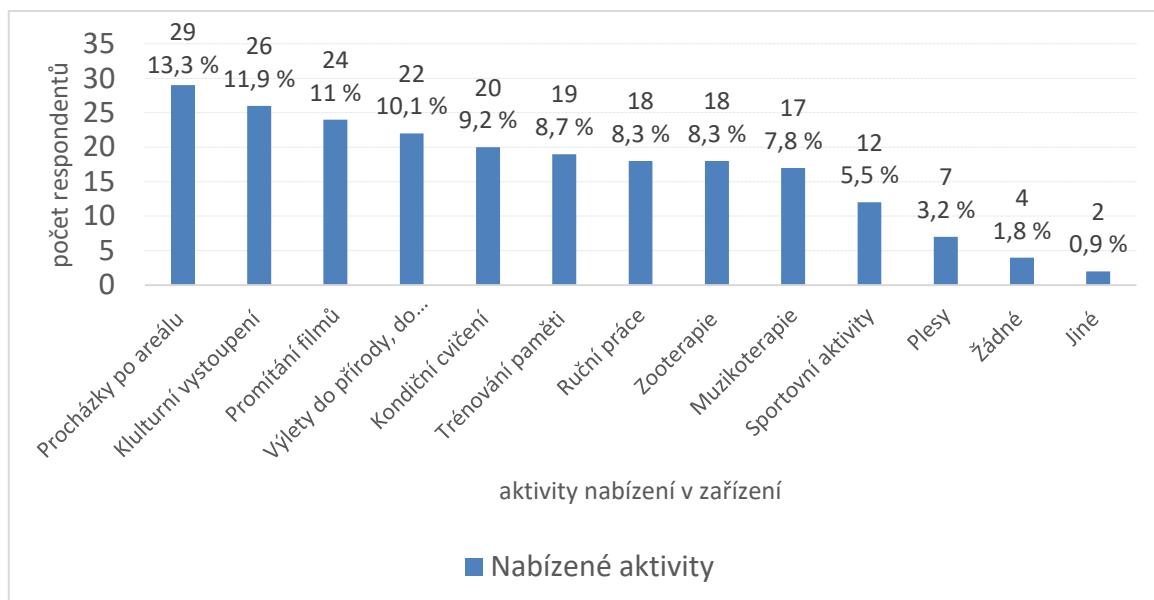

Graf č. 16 Dostatečný prostor pro návštěvy – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 16 byla polouzavřená. Z grafu vyplývá, že seniorům v domově pro seniory je umožněn dostatečný prostor pro setkání s rodinou, neboť na tuto otázku odpovědělo všech 43 respondentů (100 %) ano.

Otázka č. 17

Z aktivit, jež Vám jsou ve vašem zařízení nabízeny, zaškrtněte prosím ty, které využíváte.

Graf č. 17 Využívání aktivit v domově pro seniory – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 17 byla polouzavřená. Respondenti zde měli možnost zaškrtnout odpovědi u aktivit, které jsou jim v jejich zařízení nabízeny a kterých se zúčastňují. Z grafu je patrné, že

nejoblíbenější aktivitou v domově pro seniory jsou procházky po areálu. Neboť právě tuto nabídku zaškrtnulo 29 respondentů (13,3 %). Druhou nejvyužívanější aktivitou, kterou senioři využívají jsou návštěvy kulturních vystoupení. Tuto nabídku vybralo 26 respondentů (11,9 %). Třetí nejvyužívanější aktivitou je promítání filmů. Tato aktivita si získala hlas 24 respondentů (11 %). Dále senioři hojně využívají nabídky výletů do přírody a okolních měst. Výlety označilo 22 otázaných respondentů (10,1 %). Po výletech do přírody a okolních měst je to kondiční cvičení, které označilo 20 respondentů (9,2 %) a trénování paměti s 19 body (8,7 %). 18krát (8,3 %) byla v nabídce zaškrtnuta také ruční práce a zooterapie. 17 respondentů (7,8 %) zvolilo muzikoterapii. Dále pak 12 respondentů (5,5 %) uvedlo jako svou odpověď sportovní aktivity. 7 respondentů (3,2 %) označilo nabídku plesů. V nabídce odpovědí byla také možnost „žádné“, tuto odpověď zvolili 4 respondenti (1,8 %). Možnost odpovědi „jiné“ zvolili 2 respondenti (0,9 %). Uváděli zde, že rádi chodí na kreslení a že si chodí „čistit hlavu“ do přilehlého areálu domova pro seniory.

Kontingenční tabulka						
POHLAVÍ A VĚK RESPONDENTA						
NABÍZENÉ AKTIVITY	MUŽ 65-74 LET	ŽENA 65-74 LET	MUŽ 75-84 LET	ŽENA 75-84 LET	MUŽ 85 LET A VÍCE	ŽENA 85 LET A VÍCE
Žádné	1	0	0	1	1	0
Výlety do přírody a okolních měst	5	1	2	6	3	5
Muzikoterapie	1	4	1	8	2	2
Zooterapie	3	1	1	6	4	2
Kondiční cvičení	3	3	2	6	2	4
Trénování paměti	3	4	1	6	3	2
Sportovní aktivity	5	1	1	3	1	1
Kulturní vystoupení	4	3	2	8	4	5
Plesy	2	0	1	2	0	2
Promítání filmů	2	2	1	9	4	5
Procházky po areálu	5	3	2	10	4	5
Ruční práce	2	3	2	6	3	2
Jiné:	0	1	0	0	0	0

Tabulka 2 Kontingenční tabulka otázek č. 1, č. 2 a č. 17

Tabulka podává informace o účasti seniorů podle věkové kategorie a pohlaví na aktivitách nabízených v zařízení. Z tabulky lze vyčíst, jaké aktivity označili muži ve věkové kategorii 65-74 let. Možnost „žádné“ zvolil pouze 1 respondent. „Výlety do přírody a okolních měst“ označilo 5 mužů. Zooterapii, kondiční cvičení a trénování paměti označili 3 pánové. Sportovní

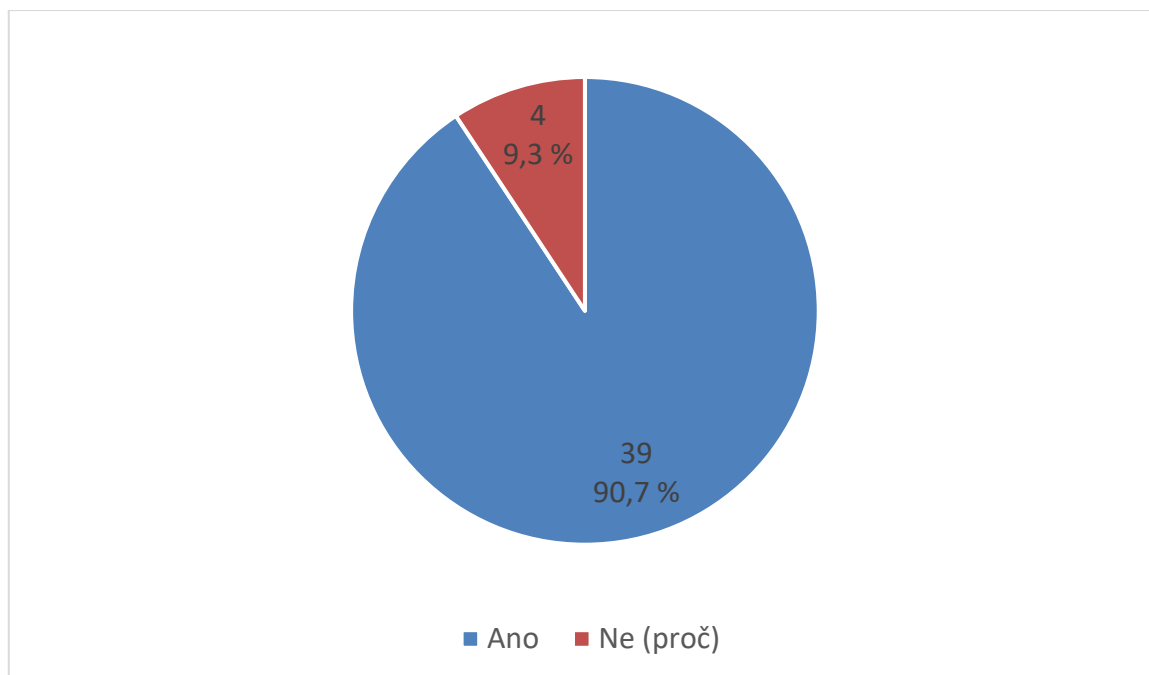
aktivity obdržely hlas od 5 respondentů. Kulturní vystoupení zaškrtili 4 respondenti. Možnost „plesy“ a „promítání filmů“ zvolili dva respondenti. 5krát označili pánové v této kategorii procházky po areálu. Ruční práce vybrali 2 respondenti. „Jiné“ nikdo nezvolil. Opačné pohlaví ve věkové kategorii 65-74 let volilo své odpovědi takto. Možnost „žádné“ nebyla zvolena. 1krát byly zvoleny výlety do přírody a okolních měst. Muzikoterapii označily 4 ženy. Zooterapii vybrala pouze jedna respondentka. Kondičního cvičení se zúčastňují 3 ženy. Trénování paměti navštěvují 4 respondentky. Sportovní aktivity vybrala 1 respondentka. Kulturní vystoupení zvolily 3 respondentky. Možnost „plesy“ žádná respondentka neoznačila. Na promítání filmů chodí 2 respondentky. Procházky po areálu a ruční práce dostaly od respondentek po 3 hlasech. Jedna respondentka označila odpověď „jiné“ a její odpovědí bylo „kreslení“. Kategorie muži 75-84 let volila své odpovědi takto. Odpověď „žádné“ nezvolil ani jeden muž. Výlety označili 2 respondenti. Po jednom hlase získala muzikoterapie a zooterapie. Kondičního cvičení se zúčastňují 2 pánové. Trénink paměti a sport obdržely po 1 hlase. Kulturních vystoupeních se účastní 2 respondenti. Plesy a promítání filmů mají každé po jednom hlase. Po dvou hlasech mají procházky po areálu a ruční práce. Odpověď „jiné“ respondenti v této kategorii nezvolili. Ženy v kategorii 75-84 let volily své odpovědi takto. 1 žena uvedla, že se nezúčastňuje nabízených aktivit. 6 žen označilo výlety. 8 žen zvolilo muzikoterapii. 6 hlasů získaly tyto tři aktivity: zooterapie, kondiční cvičení a trénování paměti. Sportovních aktivit se zúčastňují 3 ženy. 8 žen vybralo kulturní vystoupení. Plesy zvolily 2 respondentky. Promítání filmů zvolilo 9 žen. Pouze o jeden hlas více získaly procházky po areálu. Ručních prací se účastní 6 žen. „Jiné“ v této kategorii nebylo zvoleno. V kategorii muži 85 let a více byly odpovědi následující. 1 muž zvolil odpověď „žádné“. 3 pánové označili výlety. 2krát byla zvolena muzikoterapie. 4 respondenti označili zooterapii. Dva pánové se účastní kondičního cvičení. Tréninku paměti se zúčastňují 3 respondenti. Sportovní aktivity získaly jeden hlas. Kulturní vystoupení zvolili 4 pánové. Plesy neuvedl nikdo. Čtyři hlasy získalo promítání filmů a procházky po areálu. Na ruční práce dochází 3 respondenti. Odpověď „jiné“ nebyla zvolena. Poslední skupinou jsou ženy ve věku 85 let a více. Ty zvolily své odpovědi takto. „Žádné“ nebylo zvoleno. 5 respondentek označilo výlety. Muzikoterapie a zooterapie získaly po dvou hlasech. Kondiční cvičení navštěvují 4 dámy. Trénovat paměť docházejí 2 respondentky. Sportovní aktivity označila pouze jedna žena. Kulturní vystoupení zaškrtilo 5 respondentek. Plesy označily 2 ženy. 5krát byly zvoleno promítání filmů a procházky po areálu. Ruční práce označily dvě respondentky v této věkové kategorii. Odpověď „jiné“ nebyla zvolena.

Otázka č. 18

Jste spokojen/a s nabízenými volnočasovými aktivitami?

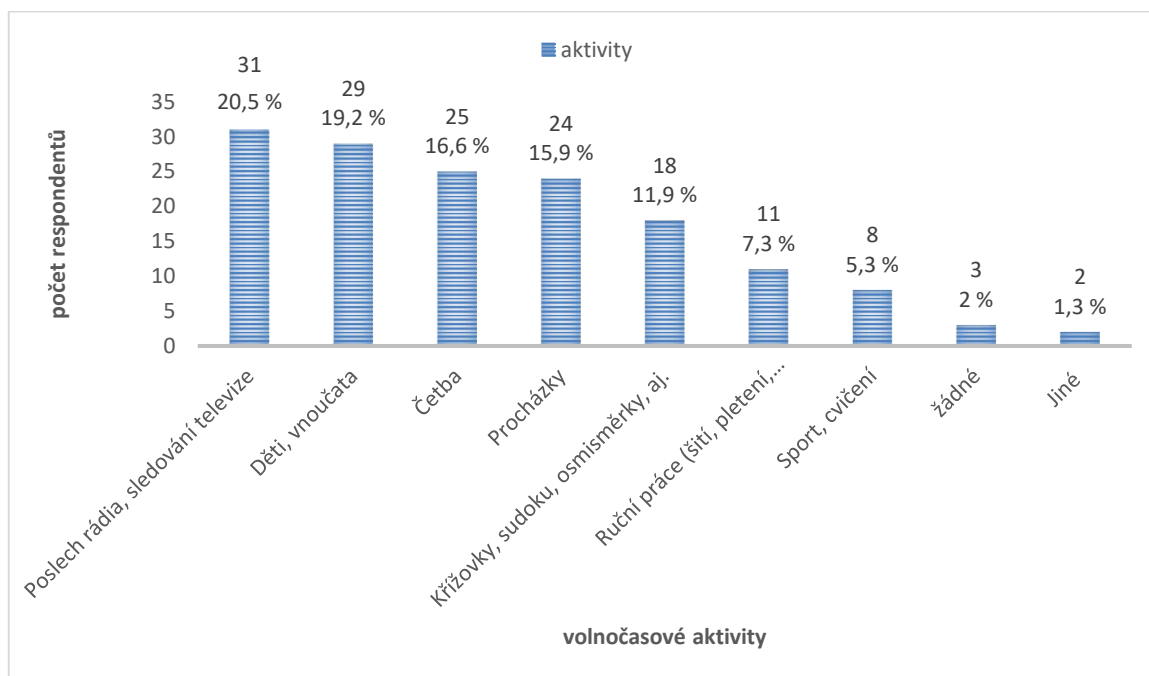

Graf č. 18 Spokojenost s aktivitami – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 18 byla polouzavřená a jejím cílem bylo zjistit, jak jsou senioři spokojeni s nabízenými aktivitami. Dle grafu je 39 respondentů (90,7 %) s nabízenými aktivitami spokojeno. Pouze 4 respondenti (9,3 %) zvolili zápornou odpověď. Ve dvou případech se nabízených aktivit nezúčastňují a zbývající dva respondenti si plánují své vlastní aktivity.

Otázka č. 19

Jaké jsou Vaše další volnočasové aktivity, které využíváte nad rámec aktivit nabízených domovem pro seniory?

Graf č. 19 Volnočasové aktivity – Zdroj: vlastní průzkum

Otázka č. 19 byla polouzavřená, s možnými 9 odpověďmi. Byla i zde možnost reagovat vlastním typem odpovědi. Otázka prověřovala, jaké další aktivity senioři využívají nad rámec nabízených aktivit. První aktivitou, kterou zvolilo 31 respondentů (20,5 %), je poslech rádia a sledování televize ve volném čase. Jako druhou nejvyužívanější volnočasovou aktivitu označilo 29 respondentů (19,2 %) trávení volných chvil s dětmi a vnoučaty. Třetí variantou je četba, kterou zvolilo 25 respondentů (16,6 %). Čtvrtou nejvyužívanější volnočasovou aktivitou jsou procházky. Tuto možnost zvolilo 24 respondentů (15,9 %). Pátou aktivitou je řešení křížovek, sudoku a osmisměrek. Pro tuto možnost se rozhodlo 18 respondentů (11,9 %). Dále se také senioři hojně věnují ve volném čase ručním pracím, neboť právě tuto možnost zvolilo 11 respondentů (7,3 %). Šestá aktivitou je sport a cvičení, zvolilo je 8 respondentů (5,3 %). Nabídku odpovědi „žádné“ uvedli 3 respondenti (2 %). Na odpověď „jiné“ uvedli 2 respondenti (1,3 %) svou vlastní odpověď. První odpovědí bylo „malování“ a druhou odpovědí „účast na soutěžích“.

Kontingenční tabulka						
POHLAVÍ A VĚK RESPONDENTA						
NADRÁMCOVÉ AKTIVITY	MUŽ 65-74 LET	ŽENA 65-74 LET	MUŽ 75-84 LET	ŽENA 75-84 LET	MUŽ 85 LET A VÍCE	ŽENA 85 LET A VÍCE
Žádné	0	0	0	1	1	2
Ruční práce (šití, pletení, vystřihování, malování, ...)	2	0	1	5	1	2
Děti, vnoučata	6	2	2	10	4	5
Četba	6	3	2	8	2	4
Poslech rádia, sledování televize	6	4	1	11	4	5
Křížovky, sudoku, osmisměrky aj.	6	2	1	5	2	2
Sport, cvičení	1	0	1	2	2	1
Procházky	6	2	2	7	3	4
Jiné	0	0	0	1	0	1

Tabulka 4 Kontingenční tabulka otázek č. 1, č. 2 a č. 19

Tabulka zobrazuje, jak senioři obou pohlaví v různých věkových skupinách tráví svůj volný čas. V kategorii muži 65-74 let byly následující odpovědi. Odpověď „*žádné*“ nevybral ani jeden muž. Různým ručním pracím se ve volném čase věnují dva muži v této věkové kategorii. Trávení volného času s dětmi a vnoučaty, četbu, poslech rádia a sledování televize, luštění křížovek, sudoku a osmisměrek označilo 6 mužů. Sport a cvičení vybral pouze jeden respondent. Procházkám ve volném čase se věnuje 6 respondentů. Odpověď „*jiné*“ nebyla zvolena. Ženy 65-74 let volily své odpovědi takto. „*Žádné*“ a „*ruční práce*“ ani jedna žena nezvolila. S dětmi a vnoučaty tráví volný čas pouze dvě respondentky. Četbě se věnují 3 dámy. 4 respondentky poslouchají rádio nebo sledují televizi. Luštění křížovek, sudoku a osmisměrek vybraly 2 ženy. Sport a cvičení žádná respondentka nevybrala. Procházkám se ve volném čase věnují dvě dámy z této věkové kategorie. Odpověď „*jiné*“ opět nebyla zvolena. Kategorie muži 75-84 let měla následující odpovědi. „*Žádné*“ opět nebylo zvoleno. Ruční práce označil pouze jeden muž. Děti, vnoučata a četbu zaškrtili dva respondenti. Dále dostaly poslech rádia, sledování televize, luštění křížovek, sudoku a osmisměrek, sport a cvičení po jednom hlase. Procházkám se ve volném čase věnují dva pánové. Odpověď „*jiné*“ respondenti nezvolili. V kategorii žen 75-84 let byly odpovědi následující. Odpověď „*žádné*“ byla zvolena jednou respondentkou. Ručním pracím se ve volném čase věnuje 5 žen. Trávení volných chvil s dětmi a vnoučaty zvolilo

10 respondentek. 8 žen zvolilo četbu. Poslechu rádia a sledování televize se věnuje 11 žen. Luštění se ve volném čase věnuje 5 respondentek. 2 respondentky označily sport a cvičení. Procházet se ve volném čase chodí 7 respondentek. Možnost „jiné“ byla zvolena jednou a respondentka zde uvedla „malování“. Předposlední věkovou skupinou jsou muži ve věku 85 let a více, v této skupině byly odpovědi následující. Odpověď „žádné“ a „ruční práce“ byly zvoleny 1krát. S dětmi a vnoučaty volný čas tráví 4 respondenti. 2 pánové se věnují ve volné chvíli četbě. 4 respondenti poslouchají rádio nebo sledují televizi. Luštěním křížovek a sportem tráví volnou chvíli 2 respondenti. Procházet se chodí 3 pánové. Odpověď „jiné“ nebyla zvolena. Poslední skupinu tvořily ženy 85 let a více. Ty volily své odpovědi takto. Odpověď „žádné“ a „ruční práce“ dostaly po dvou hlasech. Vnoučata a děti zaškrtno 5 respondentek. Ve volném čase se četbě věnují 4 ženy. Poslechem rádia a sledováním televize tráví svůj volný čas 5 respondentek. Luštěním křížovek, sudoku a osmisměrek si zkracují čas 2 respondentky. Sport a cvičení zvolila jedna žena. Procházet se chodí 4 dámy. Odpověď „jiné“ zvolila jedna respondentka a odpověděla „účast na soutěžích“.

7. DISKUSE

Bakalářská práce, s názvem Uspokojování sociálně kulturních potřeb u seniorů v domově pro seniory, byla zaměřená na seniory ve vybraném zařízení. Podmínkou pro použití vyplněného dotazníku pro průzkum bylo zapotřebí provést úvodní POBAV test, kdy klienti museli splnit stanovenou orientační normu. Tuto normu nesplnilo 7 respondentů a z průzkumu tak byli vyřazeni. Cílem úvodního POBAV testu bylo zajistit objektivnost získaných výsledků.

Bylo rozdáno 50 dotazníků (100 %). Do průzkumu bylo zařazeno 43 dotazníků (86 %).

Cílem průzkumné části bylo zjistit, jak jsou respondenti spokojeni s uspokojováním sociálně kulturních potřeb u seniorů v domově pro seniory. Dílčími cíli bylo zjistit uspokojení sociálních potřeb a dalším dílčím cílem bylo uspokojení kulturních potřeb.

Závěry dotazníkového šetření rozpracované v prezentaci výsledků (s. 35–51) bakalářské práce budou v této kapitole porovnávány s pracemi podobného či stejného tématu. Zdroje k vyhodnocování dat jsou následující: diplomová práce – *Volnočasové aktivity seniorů* (Formanová, 2015), bakalářská práce – *Volnočasové aktivity v domovech pro seniory* (Sováková, 2021), bakalářská práce – *Ošetrovatelská péče v zařízení sociální péče* (Malinová, 2019), kniha – *Lidské potřeby ve stáří* (Příbyl, 2015), bakalářská práce – *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory* (Bennová, 2020), bakalářská práce – *Domov pro seniory, adaptační proces a finanční dostupnost pobytu z pohledu klientů* (Urbanová, 2018).

Průzkumná otázka č. 1: Jaké volnočasové aktivity využívají senioři v domově pro seniory?

Odpověď na tuto průzkumnou otázku zjišťovaly tyto dotazníkové otázky (15, 16, 17, 19).

Otázka č. 15 zkoumala, zdali je seniorům umožněno setkávat se s rodinou, neboť právě společné chvíle s rodinou jsou jednou z nejoblíbenějších aktivit u seniorů v domově pro seniory. Dle průzkumu je 90 respondentům (93 %) umožněno setkávat se s rodinou. Pouze 3 respondenti (7 %) uvedli zápornou odpověď. Důvody této odpovědi byly následující. Respondenti buď nemají děti, nikdo je nenavštěvuje anebo vzpomínají na infekci Covid 19 a obávají se nákazy.

Šestnáctá otázka zkoumala, zdali mají senioři zajištěný dostatečný prostor pro setkání s rodinou. Odpověď na tuto otázku byla téměř 100 %. Všech 43 respondentů uvedlo odpověď „Ano“.

Položka č. 17 nám podávala informace o tom, jaké jsou seniorům v domově pro seniory nabízeny aktivity, a kterých aktivit se senioři zúčastňují. Dle zjištěných výsledků z průzkumu se senioři nejraději procházejí po areálu. Tuto odpověď zvolilo 29 respondentů (13,3 %). Další odpovědi s hojným počtem hlasů je kulturní vystoupení, které obdrželo hlas od 26 respondentů (11,9 %). Následující oblíbenou aktivitou po kulturních vystoupeních je promítání filmů, tuto aktivitu zaškrtnulo 24 respondentů (11 %). Dále uvedlo 22 respondentů (10,1 %), že se rádi účastní výletů do přírody a okolních měst. 20 respondentů (9,2 %) vybralo kondiční cvičení. Trénování paměti zaškrtnulo 19 respondentů (8,7 %). Zooterapii a muzikoterapii zvolilo 18 respondentů (8,3 %). 17 respondentů (7,8 %) zvolilo muzikoterapii. Sportovní aktivity zaškrtnulo 12 respondentů (5,5 %). 7krát (3,2 %) byla vybrána nabídka „plesy“. V nabídce odpovědi byly také možnosti „žádné“ a „jiné“. Možnost „žádné“ zvolili 4 respondenti (1,8 %). Odpověď „jiné“ uvedli 2 respondenti (0,9 %) a dalšími nabízenými aktivitami, kterých se rádi zúčastňují, je kreslení a „čištění si hlavy“ na čerstvém vzduchu v přilehlém areálu.

Podobný průzkum prováděla Malinová (2019) ve své bakalářské práci. Ve které si stanovila podobnou otázku „*Jaké aktivity máte nejraději?*“ Zjistila, že z otázaných 116 respondentů má 20 respondentů nejraději společenské hry (17,2 %), 19 respondentů uvedlo vědomostní hry (16,4 %), 12 respondentů (10,3 %) vybralo hudební hry, 9krát bylo zvoleno vaření (7,8 %) a 7 respondentů (6,0 %) vybralo odpověď „šipky“. Šest hlasů (5,2 %) obdrželo kreativní tvoření, tematické hry a dokumentární filmy. Čtyři hlasy (3,5 %) získaly odpovědi „*všechny aktivity*“ a „*dle výběru*“. Společenské hry vybrali 2 respondenti (1,7 %). Jeden respondent (0,9 %) uvedl odpověď „*nic*“. Poslední nabízenou odpovědí byla odpověď „*nechodím*“. Tuto odpověď zvolilo 13 respondentů (11,2 %).

Devatenáctá otázka zkoumala, jaké jsou další volnočasové aktivity, které senioři využívají nad rámec nabízených aktivit. Nejvíce zvolenou volnočasovou aktivitou je poslech rádia a sledování televize. Tuto možnost zvolilo 31 respondentů (20,5 %). Po této možnosti následovaly děti a vnučata, které označilo 29 respondentů (19,2 %). Četba obdržela 25 hlasů (16,6 %). 24 respondentů vybralo odpověď „*procházky*“. 18krát (11,9 %) bylo zvoleno luštění křížovek, sudoku a osmisměrek. Průzkumem také bylo dále zjištěno, že se senioři hojně věnují ručním pracím, neboť právě tuto odpověď vybralo 11 respondentů (7,3 %). Sport a cvičení zaškrtnulo 8 respondentů (5,3 %). Nabídku „žádné“ označili 3 respondenti. Na odpověď „jiné“ uvedli dva respondenti (1,3 %) svou vlastní odpověď. První odpovědí bylo „*malování*“ a druhou odpovědí byla „*účast na soutěžích*“.

Ze získaných výsledků lze vyhodnotit, že seniorům jsou nabízeny aktivity v dostatečné míře, neboť v polouzavřených otázkách č. 17 a 19 příslušející této průzkumné otázce byla možnost odpovědi „jiné“. K této odpovědi se vyjadřovali pouze 2 respondenti. Spokojenost s nabízenými aktivitami byla přes 90 %.

Průzkumná otázka č. 2: Bude se lišit aktivita mužů a žen ve věkové kategorii 65-74 let, 75-84 let a 85 a více let?

Tato průzkumná otázka se zaměřuje na rozdíl aktivity u mužů a žen ve věkových kategoriích 65-74 let, 75-84 let a 85 let a více. Tuto průzkumnou otázku zkoumaly v dotazníku otázky č. 1, 2, 17, 19.

Otázka č. 1 nám podávala základní informace, zdali se jedná o muže či ženu. Z výsledku šetření vychází, že se průzkumu zúčastnilo 27 žen (62,8 %) a 16 mužů (37,2 %). Nestejný počet mužů a žen je způsoben především tím, že žen je v domově pro seniory více než mužů. V zařízení, ve kterém byl průzkum prováděn je, 87 žen (58 %) a 63 mužů (42 %). K podobným výsledkům došla ve své bakalářské práci (Sováková, 2021). Její výzkumný soubor byl složen ze 66 žen (71 %) a 27 mužů (29 %). Též měla nestejně rozložení výzkumného souboru, neboť opět větší část klientů tvoří ve vybraném zařízení ženy.

Druhá otázka vyhodnocuje, do jaké věkové skupiny respondenti spadají. Z celkového počtu 43 respondentů uvedlo 18 respondentů (41,9 %), že spadají do skupiny seniorů ve věku 75-84 let. Dále uvedlo 13 respondentů (30,2 %) věkovou skupinu 85 let a více. A třetí věkovou skupinu seniorů 65-74 let uvedlo 12 respondentů (27,9 %).

Otázka č. 19 zjišťuje, jaké jsou další volnočasové aktivity, které senioři využívají v domově pro seniory nad rámec nabízených aktivit. Graf znázorňuje, že senioři se rádi věnují také poslechu rádia a sledování televize, neboť právě tuto možnost zvolilo 31 respondentů. (20,5 %). 29 respondentů (19,2 %) uvedlo, že ve volném čase si užívají děti a vnoučata. Četbu zadalo 25 respondentů (16,6 %). Procházky zvolilo 24 respondentů (15,9 %). Luštění křížovek, sudoku a osmismerek uvedlo 18 respondentů (11,9 %). Sport a cvičení označilo 8 respondentů (5,3 %). Odpověď „žádné“ zadali 3 respondenti (2 %) a „jiné“ uvedli 2 respondenti (1,3 %).

Sováková si ve své bakalářské práci (2021) stanovila jako hlavní cíl výzkumné části zjistit, jak jsou klienti ve vybraném zařízení spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit. S pomocí kvantitativního sběru dat formou dotazníku posbírala data k šetření a zjistila, že senioři ve vybraném zařízení jsou s nabídkou volnočasových aktivit spokojeni. Jako dílčí cíl ve své

bakalářské práci si stanovila, že chce zjistit, jakým aktivitám se senioři věnují ve svém volném čase. Zjistila, že z 93 otázaných respondentů se 36 respondentů účastní výtvarných činností a pohybových aktivit. Celkem 21 respondentů se účastní ručních prací. Dvanáct respondentů se účastní společenských her, cvičení a kurzů jemné motoriky. Kulturních vystoupení se zúčastňuje pouze 9 respondentů. Sováková se domnívá, že tato malá účast na kulturních akcích byla způsobena infekcí Covid 19. Dva respondenti se chodí procházet s pracovníkem v prostředí domova. Celkem 18 respondentů uvedlo, že se žádných volnočasových aktivit neúčastní.

Pro lepší výsledky šetření byly v práci vytvořeny tři kontingenční tabulky (s. 36, 46, 50), ve kterých jsou blíže rozepsány a rozděleny aktivity seniorů dle věku a pohlaví respondenta.

První kontingenční tabulka vznikla spojením otázek č. 1 a č. 2. Z tabulky lze vyčíst, že průzkumu se účastnilo 7 mužů ve věku 65-74 let, 3 muži spadající do věkové kategorie 75-84 let. Zbývajících 6 mužů, patří do věkové skupiny 85 let a více. Dále se průzkumu účastnily ženy. Z tabulky je patrné, že 5 žen spadá do skupiny seniorů 65-74 let. 15 respondentek patří do věkové kategorie 75-84 let. A posledních 7 žen, které se účastnily průzkumu, spadaly do věkové kategorie 85 let a více.

Druhá kontingenční tabulka vznikla spojením otázek č. 1, č. 2 a č. 17. Z této tabulky lze vyčíst účast respondentů na nabízených aktivitách. Tabulka je rozdělená dle věku a pohlaví. První skupinou jsou muži ve věku 65-74 let. Muži v této skupině volili tyto odpovědi. Odpověď „žádné“ zvolil jeden muž. Výlety označilo 5 respondentů. Muzikoterapii zaškrtl 1 muž. Zooterapii, kondiční cvičení a trénink paměti označili 3 pánové. Sportovní aktivity zvolilo 5 respondentů. Kulturní vystoupení označili 4 respondenti. Nabídku „plesy“ a „promítání filmů“ vybrali 2 respondenti. Procházky po areálu zvolilo 5 mužů. Ručních prací se zúčastňují pouze dva muži z této věkové kategorie. Odpověď „jiné“ nikdo z respondentů neoznačil. Ženy ve věkové kategorii 65-74 let volily své odpovědi takto. „Žádné“ nezvolila ani jedna respondentka. Výlety označila 1 žena. Muzikoterapii zaškrtlly 4 respondentky. Zooterapii zvolila 1 dáma. Kondičního cvičení se zúčastňují 3 ženy z této věkové kategorie. Trénink paměti vybraly 4 respondentky. Sport zaškrtl pouze jedna žena. Kulturní vystoupení označily 3 dámy. Nabídku „ples“ žádná respondentka neoznačila. Na promítání filmů dochází dvě respondentky. „Procházky po areálu“ a „ruční práce“ získaly hlasy od 3 žen. Nabídku „jiné“ zvolila jedna žena a uvedla k ní odpověď „malování“. Další kategorii v průzkumu byli muži ve věku 75-84 let, jejich odpovědi byly následující. „Žádné“ nezvolil ani jeden muž. Výlety

označili 2 respondenti Muzikoterapie a zooterapie získala každá po jednom hlase. Kondiční cvičení zaškrtili 2 respondenti. Trénink paměti a sportovní aktivity označil vždy jeden muž. Kulturních vystoupení se zúčastňují 2 muži z této věkové kategorie. Odpovědi „ples“ a „promítání filmů“ získaly každá po jednom hlase. Procházky po areálu a ruční práce vybrali dva respondenti. Odpověď „jiné“ v této kategorii nebyla zvolena. Ženy 75-84 let odpovídaly takto. Odpověď „žádné“ zvolila jedna respondentka. Výletů se zúčastňuje 6 respondentek z této věkové kategorie. 8 hlasů obdržela muzikoterapie. Po 6 hlasech získaly odpovědi zooterapie, kondiční cvičení, trénink paměti. 3 respondentky označily sportovní aktivity. Kulturní vystoupení zaškrtilo 8 žen. Plesů se zúčastňují 2 ženy z této věkové kategorie. 9krát bylo zvoleno promítání filmů. 10 respondentek označilo procházky po areálu. Na ruční práce dochází 6 respondentek. Odpověď „jiné“ v této kategorii nebyla zvolena. Předposlední skupinou jsou muži ve věku 85 let a více. Muži v této skupině volili tyto odpovědi. „Žádné“ zvolil 1 muž. Výlety označili 3 respondenti. Muzikoterapie byla zvolena 2krát. Zooterapie se účastní 4 respondenti z této věkové kategorie. Kondiční cvičení zaškrtili 2 respondenti. Na trénink paměti dochází 3 respondenti. Sportovní aktivity označil jeden muž. Kulturních vystoupeních se zúčastňují 4 pánové. „plesy“ v této kategorii nebyly zvoleny. 4 hlasy získalo promítání filmů a procházky po areále. Ruční práce vybraly 3 respondenti. „jiné“ v této kategorii nebylo zvoleno. Poslední skupinou jsou ženy 85 let a víc. Jejich odpovědi byly následující. „žádné“ neoznačila ani jedna žena. Výlety do přírody a okolních měst vybralo 5 respondentek. Dva hlasy získala muzikoterapie a zooterapie. Kondiční cvičení zaškrtnuli 4 ženy. Tréningu paměti se zúčastňují dvě respondentky. Na sportovní aktivity dochází 1 žena z této věkové kategorie. Kulturní vystoupení označilo 5 respondentek. Plesy získaly 2 hlasy. 5krát bylo zvoleno promítání filmů a procházky po areálu. Ruční práce zvolily 2 respondentky. Odpověď „jiné“ opět nebyla zvolena.

Třetí kontingenční tabulka vznikla spojením otázek č. 1 č. 2 a č. 19. Z této tabulky lze vyčíst, jaké jsou další volnočasové aktivity seniorů v domově pro seniory. Muži ve věkové kategorii 65–74 let označili tyto odpovědi. „Žádné“ nezvolil ani jeden muž. Ruční práce zaškrtili 2 respondenti. S dětmi a vnoučaty tráví volný čas 6 respondentů. Dále po šesti hlasech dostala četba, poslech rádia a sledování televize, křížovky, sudoku a osmisměrky. Sport a cvičení označil jeden respondent. Procházkám se ve volném čase věnuje 6 respondentů z této věkové kategorie. Možnost „jiné“ nebyla zvolena. Ženy spadající do věkové kategorie 65-74 let volily tyto odpovědi. Možnosti „žádné“ a „ruční práce“ nezvolila ani jedna respondentka. Dvě respondentky tráví volný čas s dětmi a vnoučaty. Četbu zaškrtily 3 respondentky. Poslech rádia

a sledování televize označily 4 respondentky. Luštěním křížovek, sudoku a osmisměrek se ve volné chvíli zabývají 2 ženy. Sportu a cvičení se nevěnuje ani jedna respondentka. Procházky označily 2 ženy. Možnost „jiné“ v této kategorii nebyla zvolena. Kategorie mužů ve věku 75-84 let volila tyto odpovědi. Odpověď „žádné“ opět nebyla zvolena. Ruční práce zvolil pouze jeden respondent. Po dvou hlasech mají děti, vnoučata a četba. 1krát byl zvolen poslech rádia a sledování televize, luštění křížovek, sport a cvičení. Procházky zvolili 2 muži. „Jiné“ opět nebylo zvoleno. Ženy ve věkové kategorii 75-84 let volily tyto odpovědi. Odpověď „žádné“ byla zvolena 1krát. Ručním pracím se v této věkové kategorii věnuje 5 žen. S dětmi a vnoučaty tráví volný čas 10 respondentek. Četbu označilo 8 žen. Poslechem rádia a sledováním televize se ve volném čase baví 11 respondentek. Křížovky, sudoku a osmisměrky označilo 5 žen. Sportem a cvičením se zabývají dvě respondentky z této věkové kategorie. Procházky vybralo 7 respondentek. Jedna respondentka zde uvedla možnost „jiné“ a její odpověď byla „malování“

Předposlední skupinou jsou muži ve věku 85 let a více. V této kategorii byly odpovědi následující. Odpověď „žádné“ byla zvolena jedním respondentem. Ruční práce taktéž označil pouze jeden respondent. 4 respondenti tráví volné chvíle s dětmi a vnoučaty. Četbu označili 2 respondenti. Poslech rádia a sledování televize zvolili 4 pánové. Dva hlasy získaly křížovky, sudoku, osmisměrky a sport se cvičením. 3 respondenti označili procházky. Odpověď „jiné“ v této kategorii nezvolil žádný muž. Poslední skupinou jsou ženy 85 let a více. Ženy v této kategorii volily tyto odpovědi. Odpověď „žádné“ byla zvolena 2krát. Dále byly dvakrát zvoleny ruční práce. 5 respondentek označilo děti a vnoučata. Četbě se ve volném čase věnují 4 respondentky. Poslechem rádia a sledováním televize si krátí chvíli 5 žen. Křížovky, sudoku a osmisměrky označily 2 ženy. Sport a cvičení zvolila jedna respondentka. Procházky označily 4 respondentky v této věkové kategorii. Možnost „jiné“ byla zvolena jedenkrát a respondentka zde uvedla „účast na soutěžích“.

Ze zjištěných odpovědí, rozboru kontingenčních tabulek, které přísluší druhé výzkumné otázce, je patrné, že aktivita mužů a žen ve věkové kategorii 65-74 let, 75-84 let a 85 a více let se nijak neliší, neboť z přiložených dotazníkových otázek lze vyčíst, že se senioři bez rozdílu věku a pohlaví aktivně zúčastňují všech nabízených aktivit i „nadrámcových“ aktivit. Docílit přesných výsledků šetření nebylo možné, neboť nebylo stejné zastoupení mužů a žen. Výzkumný vzorek respondentů byl složen ze 16 mužů a 27 žen.

Průzkumná otázka č. 3: Jsou senioři spokojeni s nabízenými službami, které jim jejich zařízení nabízí?

Tato průzkumná otázka je zaměřená na spokojenost klientů s nabízenými službami. Této problematice se věnovaly otázky č. 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18.

Otázka č. 3 se zabývala průzkumem spokojenosti s ubytováním v domově pro seniory. Průzkumem bylo zjištěno, že téměř 39 respondentů (90,7 %) je s ubytováním spokojeno. Zbývající 4 respondenti uvedli zápornou odpověď. Důvody nespokojenosti byly hlučný spánek spolubydlicího, neshody se spolubydlicím, rušení hlasitým televizorem a touha bydlet ve vlastním domku. Malinová ve své bakalářské práci (2019) zkoumala podobnou otázku, „*Jste spokojen/á v pobytovém zařízení?*“ a získala tyto odpovědi. Ze 116 otázaných respondentů jí více než polovina odpověděla „*ano*“ (62,9 %). Odpověď „*spíše ano*“ zvolilo (27,6 %). Odpověď „*ne*“ zaznamenala ve svém výzkumu pouze jedenkrát (0,9 %) a „*spíše ne*“, uvedlo (8,62 %) respondentů. Další její dotazníková otázka zkoumající spokojenost či nespokojenost v sociálním zařízení zněla takto: „*Proč jste nespokojen/á v pobytovém zařízení?*“. Odpovědi na tuto otázku byly takové: není to tu jako doma, dříve to bylo lepší, ztráta věcí, dlouhá doba pobytu, nevyhovující stravování, zájem o jednolůžkový pokoj, stesk po rodině a dlouhodobě ležící pacienti.

Otázka č. 8 zkoumala, jak jsou senioři spokojeni se zařízením a prostředím, ve kterém žijí. Získanými výsledky bylo zjištěno, že 40 respondentů (90,3 %) je se zařízením a prostředím, ve kterém žijí, spokojeno a pouze 3 respondenti (7 %) jsou nespokojeni. K důvodům nespokojenosti je vede, že se tu necítí jako doma, mají nedostatek soukromí anebo jim chybí zvířata, o která se doma kdysi starali.

Devátá otázka se zabývala problematikou, zdali má senior v domově pro seniory zajištěno vše pro vlastní spokojenost. V této otázce uvedlo 41 respondentů (95,3 %), že zde je zajištěno vše pro vlastní spokojenost. 2 respondenti (4,7 %) zde uvedli odpověď ne. K podobným výsledkům došla ve své bakalářské práci Malinová. (2019). V jejím průzkumu, kterého se účastnilo 150 respondentů, je spokojeno 79 klientů (68,1 %). Zbývající respondenti postrádají rodinu, domácího mazlíčka, kamarády a sousedy nebo klid a soukromí.

Otázka č. 10 odhaluje, jak jsou klienti spokojeni s poskytovanou ošetrovatelskou péčí. Téměř všech 43 respondentů (100 %) je s touto službou spokojeno. Stejnou problematiku zkoumala ve své bakalářské práci Malinová (2019). Její průzkum tvořilo 116 respondentů (100 %) a odpověď „*ano*“ uvedlo 59 respondentů (50,9 %). Druhou nabízenou odpovědí byla odpověď

„spíše ano“. Tuto odpověď zvolilo 38 respondentů (32,8 %). Odpověď „ne“ uvedlo 11 respondentů (9,5 %). „Spíše ne“ zaškrtnulo 7 respondentů (6 %). Pouze 1 respondent (0,9 %) odpověděl „nevím“.

Problematika č. 11 se zabývala stravováním. V této otázce se zkoumalo, zdali jsou senioři spokojeni se stravováním. Zde odpovědělo 39 respondentů, že je se stravováním spokojeno (90,7 %). Pouze 4 respondenti (9,3 %) zvolili odpověď „ne“. Ke stejným výsledkům se ve své bakalářské práci dopracovala Benňová (2020). Ve svém průzkumu zjistila, že téměř 90 % respondentů je se stravováním spokojeno. Uvádějí, že jejich jídelníček je pestrý a vyvážený.

Spokojenost s praním prádla zkoumala otázka č. 12. Odpověď „ano“ zvolilo 40 respondentů (93 %). Pouze 3 respondenti (7 %) jsou s praním prádla nespokojeni. Důvody nespokojenosti byly následující: zaprané prádlo, dlouhá dodací lhůta, zkušenost se ztrátou osobního prádla.

Otázka č. 13 zkoumala spokojenost s úklidem pokoje. S údržbou pokoje je spokojeno 41 respondentů (95,3 %). Zbývající 2 respondenti uvedli zápornou odpověď.

Ve čtrnácté otázce se hodnotilo, nakolik jsou uvedené potřeby pro seniory důležité. Hodnocení probíhalo jako ve škole od 1 (nejdůležitější) do 5 (nejméně důležité). Senioři „známkovali“ tyto 4 potřeby: možnost mít si s kým promluvit, mít dobré vztahy s rodinou, cítit se v bezpečí, mít jistotu, být v kontaktu s přáteli a rodinou. Z výsledků vyplývá, že nejdůležitější potřebou pro seniory je potřeba mít dobré vztahy s rodinou, neboť právě této odpovědi dalo 36 respondentů známku 1, dvojku uvedlo 5 respondentů. Znamky 4 a 5 se objevovaly jen ojediněle. Dalšími důležitými potřebami jsou potřeba jistoty a bezpečí a kontakt s přáteli a rodinou. Tyto dvě nabízené odpovědi měly skoro téměř vyrovnané výsledky. Příbyl (2015) ve své literatuře uvádí výsledky svého průzkumu, ve kterém též zjistil, že pro seniory je nejdůležitější mít dobré vztahy s rodinou a cítit se v bezpečí a mít jistotu.

Otázka č. 18 prověřovala, zdali jsou senioři spokojeni s nabízenými volnočasovými aktivitami. Dle zjištěných výsledků z grafu příslušejícímu této otázce bylo zjištěno, že 39 respondentů (90,7 %) je s nabízenými aktivitami spokojeno. Pouze 4 respondenti zvolili zápornou odpověď. Neboť si vymýšlejí svůj vlastní program, nebo se nabízeného programu nezúčastňují.

Získanými výsledky z dotazníkových otázek, které přísluší 3. průzkumné otázce bylo, zjištěno, že senioři jsou s nabízenými službami v domově pro seniory spokojeni. Neboť v otázkách, ve kterých byli respondenti zkoumáni, zdali jsou spokojeni s nabízenými službami, byla z větší části vždy kladná odpověď.

Průzkumná otázka č. 4: Zadaptoval se senior v domově pro seniory? Mělo na něj vliv okolní působení?

Odpověď na tuto průzkumnou otázku zjišťovaly tyto dotazníkové otázky č. 6, 7, 5, 4.

Otázka č. 6 zkoumala, zdali si senior zvykl na pobyt v domově pro seniory. Celkem 39 respondentů (90,7 %) uvedlo, že si na pobyt v domově pro seniory zvyklo. 4 respondenti uvedli zápornou odpověď. Jako důvody, proč si senioři domově pro seniory nezvykli uváděli následující příklady: hlučné projevy spolubydlícího, příliš krátká doba pobytu, nedostatek práce nebo neshody se spolubydlícím.

Urbanová (2018) ve své bakalářské práci prováděla podobný průzkum se 61 respondenty (100 %), ve kterém zjistila, že 9 respondentů žije ve vybraném zařízení méně než jeden rok. 11 respondentů tam žije v rozmezí 1-3 let, 9 respondentů je obyvateli vybraného zařízení 3-5 let, 17 respondentů tam žije v rozmezí 5-10 let a poslední možností bylo více než 10 let. Tuto možnost vybralo 15 klientů.

„Jak dlouho trval adaptační proces klientů?“ Je další dotazníkovou otázkou z bakalářské práce od Urbanové (2018). Ta ve svém průzkumu zjistila, že z celkového počtu 61 respondentů (100 %) se 43 osob (70 %) zadaptovalo v období 6 měsíců až 1 roku, dále pak 9 respondentů (15 %) v období kratším než 6 měsíců, 7 respondentů (11 %) uvedlo odpověď *„jeden rok a více“* a pouze dva respondenti (3 %) se nestihli v domově pro seniory zadaptovat.

Položka č. 7 zkoumala, kdo seniorům nejvíce pomohl s adaptací na pobyt. Dle získaných výsledků je to všeobecná (zdravotní) sestra, kterou zvolilo 23 respondentů (29,9 %), druhou osobou nejvíce napomáhající při adaptaci je aktivizační pracovník/pracovnice. Tuto možnost uvedlo 22 respondentů (28,6 %). Další nejčastější odpovědí je sociální pracovník/pracovnice, tuto odpověď vybralo 17 respondentů (22,1 %) a pracovník/pracovnice přímé péče, které vybralo 15 respondentů (19,5 %).

Položka č. 5 zkoumala, jak dlouho senioři žijí v domově pro seniory. Respondenti měli na výběr ze 3 možných odpovědí. Možnosti těchto odpovědí byly zvoleny takto, neboť se předpokládalo, že jeden rok stačí na zadaptování seniora. Průzkumem bylo zjištěno, že 7 klientů (16,3 %) žije v domově pro seniory méně než jeden rok. Dalších 19 klientů, zde žije jeden až dva roky. Zbývajících 17 respondentů uvedlo, že žije v domově pro seniory déle než 3 roky.

Otázka č. 4 zkoumala, s kým klienti sdílejí pokoj. Průzkumem bylo zjištěno, že téměř 23 klientů sdílí pokoj se spolubydlícím (53,5 %). 13 respondentů (30,2 %) uvedlo, že žijí na pokojích sami.

S manželem či manželkou sdílí svůj pokoj 7 respondentů (16,3 %). Opět stejnou otázku si položila ve své bakalářské práci Benňová (2020). Ta ve svém průzkumu zjistila, že většina jejich otázaných respondentů (70 %) je na pokoji samotných. Tito otázaní respondenti také uváděli, že jsou rádi, že mohou být na pokoji sami, neboť mají svůj klid. Zbývajících (30 %) respondentů z jejího průzkumu sdílí pokoj se spolubydlícím.

Ze zjištěných odpovědí, které přísluší třetí průzkumné otázce, je zřejmé, že se senioři v domově pro seniory úspěšně zadaptovali. Neboť získanými výsledky bylo zjištěno, že téměř 90 % obyvatel je s ubytováním spokojeno. V otázce, ve které senioři byli otázaní, zdali si na pobyt v domově pro seniory zvykli byla opět více než 90 % spokojenost.

8. ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem Uspokojování sociálně-kulturních potřeb u seniorů v domově pro seniory je rozdělena na dvě části. Část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou stručně vymezeny pojmy stárnutí a stáří, popsány potřeby seniorů, zmapovaná oblast sociální péče a služeb se zaměřením na seniory, definován pojem volný čas seniorů.

Průzkumná část bakalářské práce probíhala formou dotazníku vlastní konstrukce. Prvním cílem dotazníku bylo zajistit objektivnost získaných výsledků, a proto byl v první úvodní fázi dotazníku proveden standardizovaný POBAV test od doc. MUDr. Aleše Bartoše, Ph.D. Po dokončení tohoto testu se dále pokračovalo v průzkumu, kdy byl respondentům předložen dotazník s 19 otázkami. Pro zařazení do průzkumu musel respondent úspěšně splnit orientační normu POBAV testu a mít vyplněný téměř celý průzkumný dotazník.

Prvním cílem bylo zjistit míru uspokojení v oblasti sociálních služeb u seniorů v domově pro seniory. Dle získaných výsledků z průzkumné části můžeme vyhodnotit, že převážná většina respondentů byla s uspokojováním sociálních služeb spokojena.

Druhým cílem průzkumné části bylo zjistit míru uspokojení v oblasti kulturních potřeb v domově pro seniory. Opět můžeme na podkladě získaných výsledků průzkumu konstatovat, že senioři v domově pro seniory jsou s touto oblastí potřeb z větší části spokojeni.

Doporučení pro pracovníky v domově pro seniory je uvědomit si důležitost jednotlivých potřeb. Neboť právě naplněním potřeb dosahujeme spokojenosti, vyrovnanosti či dobré nálady. Přístupovat k seniorům jako k jednotlivcům, neboť každý jedinec má své individuální potřeby. Senioři jsou stále a pořád lidé, s přicházejícím stářím se z nich nestává jiný „živočišný druh“, mají pořád stejné potřeby jako ostatní populace. Jenom se tyto potřeby s přibývajícím věkem a úbytkem fyzických, psychických a duševních sil mění.

V rámci dalšího průzkumu uspokojování sociálně-kulturních potřeb by bylo zajímavé provést šetření na větším vzorku respondentů.

9. POUŽITÁ LITERATURA

- ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2. díl: Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha 7: Grada, 2016, 320 s. ISBN 978-80-247-5148-1.
- BARTLOVÁ, Eliška, Radana PODĚBRADSKÁ a Ludmila PSZCZOLKOVÁ. *Homeopatie pro seniory*. Praha 7: Grada, 2020, 232 s. ISBN 978-80-271-2871-6.
- BARTOŠ, Aleš. Test pojmenování obrázků a jejich vybavení (POBAV). *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. 2015 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/test-pojmenovani-obrazku-a-jejich-vybaveni-pobav/>
- BENNOVÁ, Nikol. *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory* [online]. 2020 [cit. 2022-06-05]. Bakalářská práce. Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě. Vedoucí práce Tomáš ČVANČARA. Dostupné z: <https://is.slu.cz/th/wb6je/>
- BURDA, Patrik a Lenka ŠOLCOVÁ. *Ošetrovatelská péče 2. díl: Pro obor ošetrovatel*. Praha 7: Grada, 2016, 234 s. ISBN 978-80-247-5334-8.
- ČVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDOVÁ. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. Praha 7: Grada, 2012, 208 s. ISBN 978-80-247-3901-4.
- DINGOVÁ ŠLIKOVÁ, Martina, Lucia VRABELOVÁ a Lucie LIDICKÁ. *Základy ošetrovatelství a ošetrovatelských postupů: pro zdravotnické záchranáře*. Praha 7: Grada, 2018, 316 s. ISBN 978-80-271-0717-9.
- DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha 7: Grada, 2012, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.
- FORMANOVÁ, Veronika. *Volnočasové aktivity seniorů*. Brno, 2015. Diplomová práce. MASARYKOVA UNIVERZITA LÉKAŘSKÁ FAKULTA KATEDŘA OŠETŘOVATELSTVÍ. Vedoucí práce Olga Janíková. [cit. 2021-01-06] Dostupné z: <https://docplayer.cz/1036062-Volnocasove-aktivity-senioru.html>
- GERLICHOVÁ, Markéta. *Muzikoterapie v praxi: Příběhy muzikoterapeutických cest*. Praha 7: Grada, 2014, 136 s. ISBN 978-80-247-4581-7.
- HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Sociální gerontologie, aneb, Senioři mezi námi*. Praha: Galén, 2012, 194 s. ISBN 978-80-7262-900-8.

HAUKE, Marcela. *Zvládání problémových situací se seniory: nejen v pečovatelských službách*. Praha 7: Grada, 2014, 128 s. ISBN 978-80-247-5216-7.

HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Praha 7: Grada, 2013, 100 s. ISBN 978-80-247-4697-5.

HÖSCHL, Cyril, Hana ŠTĚPÁNKOVÁ a Lucie VIDOVIČOVÁ. *Gerontologie: současné otázky z pohledu biomedicíny a společenských věd*. Praha: Karolinum, 2014, 290 s. ISBN 978-80-246-2628-4.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Sociální péče o seniory*. Praha 7: Grada, 2013, 192 s. ISBN 978-80-247-4139-0.

CHLOUBOVÁ, Hana. Změny potřeb ve stáří. [online]. Zpravodaj pro management rezidenčních zařízení, 2005 [cit. 14.02. 2022]. Dostupné z: <https://www.rezidencnipece.cz/archiv/casopis/0502.pdf>

JANIŠ, Kamil a Jitka SKOPALOVÁ. *Volný čas seniorů*. Praha 7: Grada, 2016, 160 s. ISBN 978-80-247-5535-9.

KOUKOLÍK, František. *Metuzalém: O stárnutí a stáří*. Praha: Karolinum, 2014, 228 s. ISBN 978-80-246-2464-8.

KRIVOŠÍKOVÁ, Mária. *Úvod do ergoterapie*. Praha 7: Grada, 2011, 368 s. ISBN 978-80-247-2699-1.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory: v pobytových zařízeních sociálních služeb*. 2 dopl. Praha 7: Grada, 2020, 304 s. ISBN 978-80-271-2030-7.

MALINOVÁ, Barbora. *Ošetrovatelská péče v zařízení sociální péče*. Zlín, 2019. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Anna Krátká.

Ministerstvo práce a sociálních služeb: sociální služby [online]. Praha 4, 2020 [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>

PETŘEK, Josef. *Základy fyziologie člověka: pro nelékařské zdravotnické obory*. Praha 7: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2208-0.

PŘIBYL, Hugo. *Lidské potřeby ve stáří*. Praha 4: Maxdorf, 2015, 96 s. ISBN 9788073454371.

POŠVÁŘOVÁ, Michaela. *ODLEHČOVACÍ SLUŽBA KROK ZA KROKEM: odlehčovací služba* [online]. Praha, 2019 [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: https://www.pece-bez-prekazek.cz/wp-content/uploads/2019/10/Odlehcovaci_sluzba_krok_za_krokem1.pdf

PTÁČKOVÁ, Hana a Radek PTÁČEK. *Psychosociální adaptace ve stáří a nemoci*. Praha: Grada, 2021, 184 s. ISBN 978-80-271-0876-3.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: Vývojová psychologie*. 4. Praha: Portál, 2021, 399 s. ISBN 978-80-262-1783-1.

SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha 7: Grada, 2012, 232 s. ISBN 978-80-247-3850-5.

SOVÁKOVÁ, Tereza. *Volnočasové aktivity v domovech pro seniory*. Zlín, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce Iva Stáňková.

SUCHÁ, Jitka, Iva JINDROVÁ a Běla HÁTLOVÁ. *Hry a činnosti pro aktivní seniory*. Praha: Portál, 2013, 176 s. ISBN 978-80-262-0335-3.

URBANOVÁ, Eliška. *Domov pro seniory, adaptační proces a finanční dostupnost pobytu z pohledu klientů*. [online]. 2018 [cit. 2022-06-05]. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická Katedra veřejné správy. Vedoucí práce Helena Sequensová Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/33480/1/ELISKA%20URBANOVA%20-%20BP%20konecna%20pro%20odevzdani.pdf>

Úřad práce ČR [online]. Praha 7: Příspěvek na péči, 2021 [cit.14.02. 2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci>

VACKOVÁ, Jitka. *Sociální práce v systému koordinované rehabilitace*. Praha 7: Grada, 2020, 208 s. ISBN 978-80-271-2434-3.

VOSTRÝ, Michal a Jaroslav VETEŠKA. *Kognitivní rehabilitace seniorů: Psychosociální a edukační souvislosti*. Praha 7: Grada, 2021, 176 s. ISBN 978-80-271-2866-2.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

10. PŘÍLOHY

Příloha 1 Dům životních potřeb (Chloubová, 1992)

Příloha 2 Maslowova pyramida potřeb (Šamánková, 2011)

Příloha 3 POBAV test (Aleš Bartoš, Miloslava Raisová, 2019)

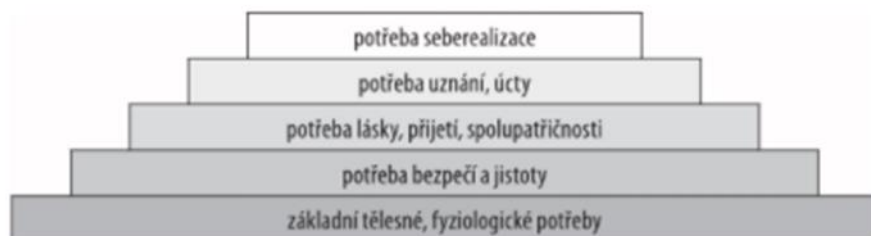
Příloha 4 Dotazník (vlastní tvorba)

Příloha 1 Dům životních potřeb

POTŘEBY ČLOVĚKA								
sebe-realizace	sebe-aktualizace	hodnoty životní	tvůrčí potřeby	duchovní potřeby	kulturní potřeby	pracovní potřeby	estetické potřeby	různé zájmy
sebeúcta	sebe-pojetí	úspěch uznání	neudělat ostudu	intimita	poznání pochopení	autonomie	moc	submise
láska	sounáležitost	důvěra	kominikace	rodina	přátelství	pečovat o druhé	identita	pozitivní vztah
zdraví	bezpečí pomoci	jistoty sociální ekonom.	soběstačnost	bydlení	informace	podněty	mir klid	potřeba struktury řádu
dýchání	hydratace	výživa	vyprázdnění moče stolice	aktivita tělesná duševní	spánek odpočinek	teplo být bez bolesti	očista hygiena	sexuální mateřské potřeby

(Chloubová, 1992)

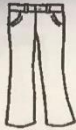

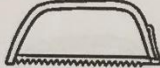

Příloha 2 Maslowova pyramida potřeb

(Šamánková, 2011, str. 26)

Příloha 3 POBAV test

Test POBAV verze A

				
1	2	3	4	5
				
6	7	8	9	10
				
11	12	13	14	15
				
16	17	18	19	20

Zde přeložte na polovinu -----

Pořadí	Obrázek ↓	Číslo obr.	Pořadí	Obrázek ↓	Číslo obr.
1			11		
2			12		
3			13		
4			14		
5			15		
6			16		
7			17		
8			18		
9			19		
10			20		

1. Pojmenované (zapište počet obrázků):

- chybně: ..... • vůbec:.....

počet CHYB v pojmenování celkem:

orientační norma ≤ 1

A) mezi chyby počítáme: špatný, zkomolený nebo nadřazený pojem (např. cibule, kabát, uch, kuřic, oblečení)

B) jako správně počítáme: také podobný název, zdrobnělinu nebo podřazený pojem (např. slepička, lípa)

2. Vybavené celkem: .....

A) ponechává se:

- pojmenovaný špatně a vybavený stejně nebo správně (např. prase – prase nebo prase – hroch)
- nepojmenovaný a přesto vybavený (např. 0 – hroch)

B) odečítá se:

- neexistující (konfabulace): -.....
- opakující se (počítá se jako jeden): -.....

počet SPRÁVNĚ vybavených obrázků (po odečtu chyb):

orientační norma ≥ 7

Příjmení a jméno: .....

Dnešní datum: .....

Ročník: .....

 Doc. Bartoš C. záznamový arch k písemnému POBAV, 2017 www.nudz.cz/adcentrum

(Bartoš, Raisová, 2019)

Dotazník

Vážená paní, vážený pane,

dovolte mi se Vám v krátkosti představit. Jmenuji se Kristýna Pinkasová. Jsem studentkou na Univerzity Pardubice, Fakulta zdravotnických studií, obor Všeobecná sestra.

Obracím se na Vás s prosbou o spolupráci při vyplnění mého dotazníku, jenž slouží jako podklad k mé bakalářské práci. Téma mé bakalářské práce je Uspokojování sociálně-kulturních potřeb u seniorů v domovech pro seniory. Vámi anonymně vyplněné odpovědi jsou pro můj průzkum velmi důležité. Vyplnění dotazníku je zcela dobrovolné. U jednotlivých otázek zaškrtněte pro Vás nejvíce vyhovující odpověď nebo ji stručně napište.

Za Vaši spolupráci Vám předem velmi děkuji. Kristýna Pinkasová

1. Jste:

- muž
- žena

2. Kolik Vám je let?

- 65-74 let
- 75-84 let
- 85 a více let

3. Jste spokojen/á s ubytováním?

- Ano
- Ne (proč).....

4. S kým bydlíte?

- se spolubydlicí/m
- s manželem/manželkou
- sám/sama

5. Jak dlouho žijete v domově pro seniory?

- Méně než jeden rok
- Jeden až dva roky
- Déle než tři roky

- 6. Zvykl/a jste si na pobyt v domově pro seniory?**
- Ano
  - Ne (proč).....
- 7. S adaptací na pobyt v domově pro seniory Vám nejvíce pomohl? Zde je možnost více odpovědí.**
- Sociální pracovnice/pracovník
  - Všeobecná (zdravotní) sestra/ bratr
  - Aktivizační pracovnice/pracovník
  - Pracovník/ pracovnice přímé péče
- 8. Jste spokojen/a se zařízením a prostředím ve kterém žijete?**
- Ano
  - Ne (proč).....
- 9. Máte v domově pro seniory zajištěno vše pro vlastní spokojenost?**
- Ano
  - Ne (proč).....
- 10. Jste spokojen/a s poskytováním ošetrovatelské péče, jež Vám je v zařízení poskytována?**
- Ano
  - Ne (proč).....
- 11. Jak jste spokojen/a se stravováním v zařízení?**
- Ano, jsem spokojen/á
  - Nejsem spokojen/á (proč).....
- 12. Jste spokojen/a s praním prádla?**
- Ano
  - Ne (proč).....
- 13. Jste spokojen/a s úklidem pokoje?**
- Ano
  - Ne (proč).....
- 14. Zde prosím ohodnoťte, nakolik jsou pro vás tyto uvedené potřeby důležité. Znamkujte prosím jako ve škole od 1 (nejdůležitější) do 5 (nejméně důležité)**
- MOŽNOST MÍT SI S KÝM PROMLUVIT   1   2   3   4   5
  - MÍT DOBRÉ VZTAHY S RODINOU   1   2   3   4   5
  - CÍTIT SE V BEZPEČÍ, MÍT JISTOTU   1   2   3   4   5
  - BÝT V KONTAKTU S PŘÁTELI A RODINOU 1   2   3   4   5
- 15. Je vám umožněno se setkávat s rodinou?**
- Ano
  - Ne (proč).....

16. Je Vám umožněn dostatečný prostor pro setkání s rodinou?

- Ano
- Ne (proč).....

17. Z aktivit, jež Vám jsou ve vašem zařízení nabízeny, zaškrtněte prosím ty, které využíváte. Zde je možnost zaškrtnutí více odpovědí.

- Žádné
- Výlety do přírody, do okolních měst
- Muzikoterapie
- Zooterapie (terapie se zvířátky)
- Kondiční cvičení
- Trénování paměti
- Sportovní aktivity
- Kulturní vystoupení
- Plesy
- Promítání filmů
- Procházky po areálu
- Ruční práce
- Jiné.....

18. Jste spokojen/a s nabízenými volnočasovými aktivitami?

- Ano
- Ne (proč).....

19. Jaké jsou Vaše další volnočasové aktivity, které využíváte nad rámec aktivit nabízených domovem pro seniory? Zde je možnost zaškrtnutí více odpovědí.

- Žádné
- Ruční práce (šití, pletení, vystřihování, malování,...)
- Děti, vnoučata
- Četba
- Poslech rádia, sledování televize
- Křížovky, sudoku, osmisměrky aj.
- Sport, cvičení
- Procházky
- Jiné.....